

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Pars II. [De Parochis, eorúmque Institutione, Qualitate & Obligatione.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

P A R S II.

De Parochis, eorumque Institutione, Qualitate & Obligatione.

CAPUT I.

De Parochorum Institutione & Qualitate.

SUMMARIA.

1. Quid sit institutio Canonica & an laico competat.
2. Laicus nec per prescriptionem potest acquirere ius instituendi, vel conferendi beneficia.
3. Institutio est nomen generale.

Constat ex Reg. 1. Juris in 6. nullum beneficium sine institutione Canonica obtineri posse. Est autem institutio Canonica quæ fit autoritate superioris Ecclesiastici, nimirum Episcopi, vel inferioris etiam Prælati, cui id ex privilegio vel præscriptione competit. c. 3. & c. cum venisset. de inst.

Laicus verò (nisi speciali S. Pontificis privilegio habilitetur) nullo modo institutionem in beneficio facere potest, c. 3. de instit. sed solum ex jure Patronatus præsentare debet Episcopo Cleri

DE PAROCH. INSTITUTIONE. 77

Clericum ab ipso Episcopo instituendum, ut
mox dicemus. imò si aliquis Laicus in certo al-
tari Missas legendas ita fundasset, ut ipse vel he-
res ejus sine autoritate Episcopi possit sacerdo-
tem constituere ad illas missas legendas, talis
fundatio non est beneficium dicendum, nec sub
dispositionibus Juris de beneficijs Ecclesiasticis
loquentibus comprehenderetur. quia de natu-
ra beneficij Ecclesiastici est, ut personæ Eccle-
siasticæ & à persona Ecclesiastica conferatur.

Sed neque præscriptione Laicus acquirere
potest jus instituendi vel conferendi beneficia,
cùm id utpote Jus spirituale *possidere* nequeat, si-
ne possessione autem nulla currat præscriptio,
o. causam de præscript. idque etiam de *immemori-
ali* accipiendum est. licet enim *immemorialis*
præscriptio habeat vim privilegij *per not. Gl. in c.
super quibusdam de verb. sign.* hic tamen rectè
negatur suppositum quòd in persona Laici dari
possit *immemorialis* præscriptio, datur quidem
immemorialis detentio vel usurpatio facti, sed
non possessio juris & consequenter nec præscri-
ptio.

Quamvis porrò in possessione decimarum
Laicus ex sola *immemorialitate* temporis præ-
sumptionem pro se habere possit, usque dum de
vitioso initio convincatur, per ea quæ docet
Gilk. de præscript. p. 3. c. 8. n. 23. diversa ta-
men videtur ratio inter jus decimandi & con-
ferendi beneficia, quia jus decimandi tum ex
Privilegio Papali, tum ante Concilium Later.
per

per Episcopos sæpè Laicis concessum fuit, jus autè conferendi beneficia dari Laicis, prorsus insolitum est, consequenter facillè præsumi non potest, sed potius, quòd via facti per intrusionem forsàn tempore grassantis hæresis, aut vacantis sedis Episcopalis ex bellorum injuria &c. occuparint.

3. Cæterùm *institutio* est nomen generalius & habet sub se institutionem in specie, quæ fit ad præsentationem patroni, & liberam collationem, quæ fit arbitrio Episcopi vel alterius ordinarij collatoris *Gloss. in d. c. 1. de R. I. in. 6.* ut ergò hic libellus deserviat in quotidianis occurrentijs & ipsis etiam sæcularibus, qui frequenter in parochijs & beneficijs jus patronatus obtinent, utilis evadat, fit

SECTIO I.

De Jure Patronatus

Quid sit Jus Patronatus, quis ejus effectus, & quotuplex?

SUMMARIA.

1. Definitio juris patronatus, & qui sint ejus effectus.
2. Patrono Ecclesie debetur honor præcedentia & presentatio.
3. Quid in Ecclesijs, in quibus per electionem assumitur Prælati.
4. Onus & emolumentum Patroni in quibus consistant.
5. Divisiones juris patronatus.

6. Quid

6. *Quid sit jus patronatus Ecclesiasticum & laicale, & quomodo differant.*
7. *Jus patronatus laicale donatum Ecclesie sit Ecclesiasticum.*
8. *Patrono ignoranti non currit tempus ad presentandum.*
9. *Quid sit jus patronatus hereditarium, & familiare sive gentilitium.*
10. *Quid activum & passivum.*
11. *Quid personale & reale.*
12. *Ex tribus causis jus patronatus acquiritur.*
13. *An dictae tres causae copulativè requirantur, inter DD. controversatur?*
14. *Per readificationem Ecclesiae collapsa etiam acquiritur jus patronatus.*
15. *In donatione juris patronatus, an & quando consensus Episcopi sit necessarius.*
16. *Jus patronatus spirituale est, per se vendi nequit, bene tamen accessorie.*
17. *An conductor vel debitor simul cum bonis acquirat jus patronatus.*
18. *Ad quem devolvatur jus patronatus, si bona patroni confiscentur.*
19. *Quibus modis jus patronatus amittatur.*
20. *An Episcopus jus patronatus extinctum possit de novo alicui laico donare?*
21. *Quinam dicantur Advocati Ecclesiae, & quomodo à patronis differant.*

JUS PATRONATUS describit Barb. *juris Ecclesiastici universi lib. 3. c. 12. n. 2.* quòd sit, Jus honorificum, onerosum, & utile alicui competens

petens in Ecclesia, quam de ordinarij consensu construxit, fundavit vel dotavit. Breviùs definit Hostiensis, quòd jus Patronatus sit potestas præsentandi Clericum ad beneficium vacans.

Porro effectus omnes juris patronatus duobus vulgatis versiculis comprehenduntur:

Patrono debetur honos, onus, emolumentum.

Præsentet, præsit, defendat, alatur egenus.

- 2 HONOR PATRONI consistit in duobus, videlicet in præcedentia & præsentatione: debetur enim patrono honor processionis, *c. nobis fuit 25. hoc tit.* quo nomine non tantum in Litanij & similibus processionibus præcedentia intelligitur, sed etiam, quòd patronus in Ecclesiâ patronatâ præcedentiâ dignioris sedis, & loci prioritate in suscipienda Pace honorari debeat, *Barb. dict. loco. n. 225.* Ex præsentatione illum honorem habet Patronus, quòd beneficium Ecclesiasticum sine ipsius consensu & voluntate conferri validè non possit, sed si de facto collatum sit alteri quàm illi, quem Patronus præsentavit Episcopo, collatio annullari, & beneficiatus amoveri debeat. *c. ex insinuatione 14. h. tit. se ipsum tamen patronus, licèt Clericus sit, ad beneficium præsentare non potest: debet enim esse distinctio inter dantem & accipientem. nec convenit, ut aliquis se ingerat proprio motu Ecclesiasticæ prælationis officijs, poterit tamen supplicare Episcopo, ut sibi conferat beneficium, quia supplicando non dicitur aliquis ambitiosus,*

&

se ingerere Ecclesiasticis officijs, cum supplicatio respiciat gratiam, præsentatio autem justitiam. *Panor. & Barb. in d. c. 26. h. tit.* filios tamen suos vel alios consanguineos ex communi sententia patronus præsentare non prohibetur, ne sint deterioris conditionis quàm alij, quorum parentes nullum beneficium Ecclesiæ præstiterunt, & hoc ipsum jus patronatus, quod in favorem fundatoris, ejusque heredum introductum est, in eorundem odium retorquetur. Nec obest *c. consuluit hoc tit.* ubi prohibetur, ne patronus vel sibi ipsi reservet vel filio concedat beneficium, quia intelligitur non de præsentatione, sed de ipsa concessione sive usurpatione beneficij, quæ fit sine autoritate Episcopi, ut ex textu satis apparet. Item si plures sint patroni ejusdem beneficij, illi unum ex se ipsis nominare possunt, & nominatus licet non possit seipsum sive solus, sive cum alijs præsentare, potest tamen præsentationem aliorum acceptare & ipse pro ea vice omninò à præsentatione cessare. *Glossa in d. c. consuluit hoc tit.*

Circa Monasteria & Ecclesias collegiatas in quibus per electionem assumitur Prælati, illud singulare est, non posse fundatorem seu Patronum nominare aut eligere Prælatum (nisi Clericus sit, & in fundatione cum consensu Pontificis jus eligendi sibi expressè reservaverit, vel aliunde per consuetudinem aut præscriptionem acquisierit. *Glossa & Barb. n. 3. in C. nobis 25. h. tit.*) neque etiam ad electionem instituen-

MAN. PAROCH.

F

dam

dam sed primùm post factam electionem ejus
 assensum requirendum esse, prout in nostris par-
 tibus usitatum est, ut Imperatoris vel alterius
 Principis terræ post electionem perfectam con-
 sensus siue placet requiratur. *dicto c. nobis h. tit.*
 idque non tantùm procedit in casu, quo ab ini-
 tio Ecclesia collegiata vel conventualis fundata
 est, verùm etiam, si illa Ecclesia propriè patro-
 nata, in qua fundator hæc tenens potestatem præ-
 sentandi habuit, cum ipsius voluntate erigatur
 in Ecclesiam conventualem, ita ut hoc ipso Pa-
 tronus jus patronatus non aliter retineat, quàm
 quò ad alias præcedentias & consensum electio-
 ni jam factæ præstandum. Præterea iste con-
 sensus patroni & approbatio electionis juxta ve-
 riorem sententiam magis de honestate & in ob-
 sequium ac reverentiam patroni, & quasi in re-
 cognitionem foundationis, quàm de necessitate
 requiritur, ad eum principaliter effectum, ut si
 patronus rationabilem contradicendi causam
 habeat, eam proponere possit. De cætero au-
 tem, si nihil aliud obstat electioni, quò minus
 canonica censeretur, etiam invito patrono
 valida & per superiorem confirmanda erit: vi-
 detur enim inconueniens, ut confirmatio Præ-
 lati potius à voluntate patroni præsertim Laici,
 quàm ab electione Capituli vel judicio superio-
 ris dependeat, & frustra daretur libera electio
 Capitularibus, si res tota in arbitrio Patroni
 consisteret. *Panor. in c. sacrosancta de elect. n. 6.*
Barb. dicto loco n. 4.

ONUS incumbit Patrono, ut curam aliquam & inspectionem, non tamen jurisdictionem habeat, super rebus Ecclesiæ, item ut ad reparationem Ecclesiæ concurrat. *jux. Trid. s. 21. c. 7. Emolumentum*, ut egenus alatur, & census in fundatione sibi constitutos percipiat. de quo onere & emolumento dictum est superius *p. 1. c. 5. §. 1. n. 7.*

Dividitur jus Patronatus primò & principaliter in *Ecclesiasticum & Laicale*. secundò in *hereditarium & familiare*, sive *gentilitium*. tertio: in *activum & passivum*. quarto in *reale & personale*. sed cum istæ divisiones propter speciales effectus, quos habent, pleniorē indaginem desiderent, ideò de singulis agendum.

De singulis speciebus Juris Patronatus. De Jure Patronatus Ecclesiastico & Laicali.

JUS patronatus ECCLESIASTICUM dicitur, quod personæ Ecclesiasticæ nomine & ratione Ecclesiæ, Capituli vel Monasterij competit quamvis fortassis à Laico primitus originem habeat, qui deinde id Ecclesiæ concesserit, e contra *Laicale* dicitur, non tantum, quod Laico competit, sed etiam, quod à Clerico ex patrimonio & successione paterna vel alio titulo læulari obtinetur. *textus & Glossa in c. cum dilectus 28. §. nos igitur hoc tit.*
regulariter autem (excepto tempore ad præsentandum, ut infra dicemus) semper magis privilegia-

legiatum est jus patronatus Laicorum quàm Ecclesiasticum, ut Laici habeant remunerationem aliquam fundationum suarum, & ad eas faciendas tantò magis invitentur. Ecclesiastici verò, cum rarò jus patronatus habeant ex fundatione, sed frequentius ex privilegio, vel donatione, ideò tantum favorem non mereri videntur. Differt igitur in effectu jus patronatus Laicale ab Ecclesiastico primò, quòd patronus *Laicus* non tantum unum Clericum, sed plures simul aut successivè ad idem beneficium præsentare possit, non quidem *privativè*, scilicet revocando illum, quem primò præsentavit, sed *accumulativè* ut Episcopo relinquatur electio, quatenam ex istis pluribus præsentatis instituere velit, at verò patronus *Ecclesiasticus* unum tantum præsentare potest, qui, si fuerit idoneus, non attentà alia præsentatione instituendus erit. Imò nec eo casu quando patronus Ecclesiasticus indignum præsentavit ad beneficium, alium præsentare permittitur, sed potiùs libera beneficii collatio pro ea vice Episcopo relinquatur *c. inter dilectos ij de excessibus Prælatorum*. quod aliter se habet in patrono laico, qui uno indigno præsentato alium dignum per accumulationem præsentare potest, dummodo tempus præsentationis elapsum non sit. *Panor. & Barb. in dicto cap. 24.*

Quid autem si primus præsentatus per Laicum reverà fuerit dignus, & iniquè vel malitiosè per Episcopum rejectus, isque iniquitatem rejectionis coram superiore Episcopi per viam appel-

app
rim
fit,
nefi
nen
paste
meli
de fa
ita ta
rejed
Se
cum
chial
de rep
T
tifex
Canc
benef
reserv
tur de
tus La
ant ex
& non
tifex
Laico
& cum
Legati
& sua
patron
est in j
& lega

appel-

appellationis vel querelæ demonstraverit, interim verò secundo præsentatus de factò institutus sit, ane prior ille rejectus vel iste institutus beneficium habebit? Respondeo, hanc quæstionem esse decisam *in cap. quod autem 5. & cap. pastoralis 29. h. tit.* ubi Pontifices rescripserunt, meliorem esse possidentis conditionem, adeoq; de factò institutum in beneficio relinquendum, ita tamen, ut priori præsentato & per malitiam rejecto Episcopus aliã viã providere teneatur.

Secundò differt jus patronatus Ecclesiasticum & sæculare circa concursum, qui ad parochiales Ecclesias faciendus est, *jux. Trid. s. 24. de ref. c. 18.* de quo sect. seq. dicemus.

Tertia differentia est, quòd si summus Pontifex sive per jus commune, sive per Regulas Cancellariæ aut Concordata Germaniæ certa beneficia specialiter suæ collationi reservet, tales reservationes & aliæ quæcunque non intelligantur de beneficijs, quæ pertinent ad jus patronatus Laicorum, dummodò Laici illud jus habeant ex fundatione, dotatione aut constructione, & non ex privilegio vel præscriptione, quia Pontifex nunquam vult derogare juri patronatus Laicorum, ne à foundationibus absterreantur, & cum summus Pontifex id facere non soleat, Legatus ejus de latere facere non potest, ut sibi & suæ liberæ collationi reservet beneficia ad jus patronatus Laicorum spectantia. Secus autem est in jure patronatus Ecclesiastico, cui Pontifex & legatus per reservationes præjudicare solent

& possunt, quia ut supra notavimus, jus patronatus Ecclesiasticum tantum favorem in jure non habet. *cap. cum dilectus 28. hoc. tit. Barb. de officio Episcopi. alleg. 57. n. 26.*

Quarta demum differentia est ratione temporis, quia patronus Ecclesiasticus intra 6. menses, Laicus autem intra intra 4. presentare debet, alias jus providendi Ecclesiae ad Episcopum, sive eum, qui jus instituendi habet, liberè devolvitur. *c. unico. §. finali hoc tit. in 6.* Ratio fortassis hujus differentiae est, cum patronus Ecclesiasticus in eo gravetur, quod unum tantum presentare possit ad beneficium, in eo saltem relevetur, ut plus temporis habeat ad inquirendum de Clerico aliquo digno & habili.

7. Si jus patronatus à Laico fuerit donatum Ecclesiae vel monasterio, efficietur prorsus Ecclesiasticum, & tempus presentandi 6. mensium erit *d. c. unico hoc tit. in 6.* unde ista est specialis exceptio à generalibus regulis, quod *subrogatum sapiat naturam ejus, in cujus locum subrogatur, & qui in jus alterius succedit, ejus jure uti debeat. juxta regulam 46. juris in 6.* cujus specialis exceptionis ratio dari potest, quod favor juris patronatus laicalis consideratione foundationis introductus cesset in Ecclesia, utpote quæ idem jus patronatus non ex foundatione, sed donatione acquisivit.

Quid autem, si ex pluribus patronis unus tantum suum jus donaverit Ecclesiae, & ita jus patronatus incipiat esse mixtum, scilicet partim Eccle-

Ecc
tiam
men
mo
mag
aute
Laic
causa
patro
dive
varia
Nota
ab in
eund
endu
per p
ambo
juris
tantu
ter, q
fertur
tinuit
& in
Ca
currit
pedite
quam
circu
tia ali
sputa
nefici

Ecclesiasticum, partim laicale. R. tali casu etiam laicis patronis competiturum tempus 6. mensium, eo quòd in una eademq; re, quæ commodè dividi non potest servanda sit paritas, & magis dignū trahat ad se minus dignū, in odiosis autem patronus Ecclesiasticus non trahit ad se Laicum, qui non debet suo jure sine culpa aut causa privari. unde si ejusdem Ecclesiæ duo sint patroni, unus Ecclesiasticus, alter sæcularis, utq; diversos præsentarint, licebit patrono sæculari variare & per accumulationem aliū præsentare. Notanter dico, si diversos præsentarint, nam si ab initio uterque patronus præsentaverit unum eundemque, hic præsentatus necessariò instituendus erit, licet Laicus velit deinde alium insuper præsentare, quia cùm jam semel obtinuerit amborum Patronorum & sic majora vota, plus juris habet ad beneficium, quàm ille, qui ab uno tantum patrono præsentatus est. sicut generaliter, quando plures patroni præsentant, ille præfertur, qui plurimum patronorum calculum obtinuit. videatur Panor. *in c. cùm autem 24. n. 4.*

Et in c. cùm propter 27. in fine hoc tit.

Cæterùm tempus ad præsentandum non 8 currit patrono ignorantì vel aliàs legitimè impedito, imò in dubio potius ignorantia patroni, quàm scientia præsumitur, nisi concurrentes circumstantiæ, ut vicinitas loci, patroni præsentia aliud suadeant. Ad evitandam omnem disputationem usu apud nos receptum est, ut de beneficio vacante patronus certioretur, & ad præ-

sentandum per Episcopum moneatur. si patroni inter se discordes fuerint, & de ipso jure patronatus inter se litigent, currit eis tempus, & nisi aliquis ex eis intra legitimum tempus presentarit, revolutio fiet ad Episcopum, salvo tamen jure illius, qui evicerit, ut proximam vacatione liberè presentare possit. quod si unus ex litigantibus in possessione presentandi fuerit, & alter de proprietate contendat, possessor presentabit etiam pendente lite proprietatis, nec removebitur presentatus, licet de proprietate contendens victoriam in judicio obtinuerit, quia pendente lite non debet aliquis privari commodo suæ possessionis. *c. 2. ut lite pendente nihil innovetur.* tum quia in presentando solum attenditur possessio juris patronatus. *cap. cum Ecclesia. de causa possessionis & proprietatis. & c. ex litteris c. consultationibus hoc tit.* & hanc sententiam, quod etiam lite pendente presentatio possidentis admittenda sit, docent Joan. & alij de quibus attestatur Gl. *in d. c. ex litteris.* & in specie Innoc. *in eodem cap. ex litteris in v. suborta.* Non obstat, quod evincenti in petitorio fructus restitui debeant. *L. certum 22. C. de rei vind.* nam imprimis hæc regula fallit in illis fructibus, qui ex sua natura sunt tales, ut salvo usu possessionis (qui per litem auferri non debet) restitui nequeunt: ut ecce pendente lite super matrimonio potest maritus eo uti. *cap. 1. & 2. ut lite pend.* quomodo hi fructus restituentur? Deinde rectè etiam respondet Joan. Hon. *h. tit. n. 58.*

cum

*cum Rippa in cap. cum Ecclesia. n. 93. in fine de
 omni. poss. & prop. quod circa fructum juris pa-
 tronatus deficiat ratio æquitatis, ex qua restitui
 debeat, cum jus patron. non producat alios
 fructus, quos possessor lucretur. Adde, si præ-
 sentatio lite pendente est valida & admittenda ex
 sententia Innoc. Joan. Hon. dd. ll. Joan. And.
 in cap. quoniam sub. n. 7. h. tit. ergo acquiritur
 jus præsentato ad petendam & obtinendam in-
 stitutionem, eamque omninò suadet æquitatis
 ratio, cum diuturnior vacatio Ecclesijs præfer-
 tim parochialibus dispendiosa sit. c. quam sit 6.
 de elect. in 6. cap. 36. de preb. in 6. nullumque
 fit vero patrono præjudicium impostero. cap.
 consultationibus. h. t. acquiritur autem possessio
 per unum actum præsentationis cum bona fide
 & secura institutione. Joan. Hon. d. l. n. 59.*

De alijs Divisionibus Juris Patro- natus.

Secunda divisio juris patronatus est quòd a 6
 aliud sit *hereditarium*, & aliud *familiare* sive
gentilitium. *Hereditarium* dicitur, quod transit
 ad quoscunque heredes etiam extraneos, *genti-*
litium verò, in quo tantum succedunt illi, qui
 sunt de sanguine & familia fundatoris. Res
 tota ex prima constitutione juris patronatus de-
 pendet: est enim in potestate fundatoris, an ve-
 lit omninò remittere jus patronatus, vel sibi
 tantum aut familiæ suæ vel etiam alijs heredibus
 reservare. In dubio autem, quando non satis

constat de mente fundatoris, omne jus patronatus censetur hereditarium, neque tantum ad filios vel consanguineos patroni, sed alios etiam hæredes extraneos devolvetur, nisi in fundatione aut per consuetudinem vel præscriptionem aliud introductum sit. Licet verò, ut jam dictum, in dubio jus patronatus præsumatur hereditarium, eliditur tamen hæc præsumptio, & censetur potius gentilitium, si in constitutione juris patronatus semper fuerit habita mentio familiæ & descendantium, nunquam verò hereditariæ qualitatis, quamvis expressè hæredes extranei exclusi non sint. *Barb. juris Ecclesiastici universi dicto lib. 3. c. 12. n. 20. § 23.* ubi etiam notat, quòd ad probandum jus patronatus gentilitium leviores probationes sufficiant. videtur addi posse ratio, quòd qualitas gentilitia magis sit pro libertate Ecclesiæ, cum facilius extinguatur familia quàm hereditas.

Præterea de istis heredibus & successoribus in jure patronatus notandum est, quòd eorum successio non fiat in *capita* sed in *stirpes*, ita ut si ex pluribus patronis unus mortuus fuerit, relictis e. g. tribus heredibus, si tres heredes unum tantum votum in præsentando habeant, adeòq; inter se convenire debeant, ut in unum Clericum præsentandum conspirent, vel ut alternis vicibus singuli eorum præsentent. *Clem. 2. hoc t.*

10. Tertia divisio est, quòd jus patronatus aliud sit *activum*, aliud *passivum*. *Activum* est, ex quo patronus potest præsentare ad beneficium. *Passivum*

scilicet verò, per quod certi de aliqua familia (si idonei adsint) exclusis extraneis debent ad beneficium presentari & admitti *Barb. d. loc. n. 25.*

Quarta demum divisio est in *jus patronatus* personale & reale. *Personale* dicitur, quod cohæret personæ fundatoris, vel hæredis ejus, ubi-
cunque locorum is existat: *Reale* verò, quod cohæret loco scilicet castro, prædio & similibus bonis, idque transit non tantum ad heredem fundatoris, sed etiam ad quemcunque possessorem talis boni. De quo reali jure patronatus in sequentibus sæpius mentio fiet.

Quibus Modis acquiratur & amittatur Jus Patronatus?

TRes sunt causæ, ex quibus originaliter jus patronatus descendit, nimirum Ecclesiæ
FUNDATIO, CONSTRUCTIO & DOTATIO.
Reliqui verò patronatus omnes & facultates si-
ve privilegia quæcunque nominandi vel præ-
sentandi Clericos per Concilium Trid. penitus
abrogantur, exceptis tamen illis privilegijs, quæ
magnis Principibus vel in favorem studiorum
generalium & universitatum concessa sunt. In-
super in eodem Concilio requiritur, ut is, qui
jus patronatus præten- dit, ejus titulum scilicet
foundationem aut dotationem per authentica do-
cumenta probare debeat, nisi possit tanti tem-
poris probare possessionem, quæ hominum me-
moriæ excedat. Imò si prætendentes jus pa-
tronatus sint personæ potentes, in quibus id jus
ple-

plerumque ex usurpatione & injusta occupatione quæsitum præsumitur, exactior probatio ad ostendendum verum titulum requiritur, nec immemorialitas temporis eis aliter suffragatur, quam si præter reliqua ad eandem immemorialitatem probandam necessaria, præsentationes per 50. annos continuatas, quæ omnes sortitæ sunt effectum, authenticis scripturis demonstrare valeant. videatur textus Concil. Trid. *ses. 14. de reformatione c. 12.* & *ses. 25. de reformat. c. 9.*

- 13 Quærent autem hoc loco Doctores, an copulativè requiratur, ut unus idemque Ecclesiam & fundaverit (id est, fundum dederit) & construxerit & dotaverit? Ratio dubitandi est, quia in *dicto c. 12.* Trid. dicitur: neminem posse obtinere jus patronatus, nisi qui Ecclesiam fundaverit & construxerit. Nihilominus probabilius & magis communiter receptum est, fundationem, constructionem & dotationem non copulativè sed disjunctivè requiri, adeoque dari jus patronatus etiam illi, qui tantum fundaverit, vel tantum construxerit, aut tantum dotaverit. Ita enim in *c. 3. hoc tit.* solius fundatoris: & in *c. nobis. 25.* tantum constructoris mentio fit. ac idem Concilium Tridentinum *dicto c. 9.* non copulativè loquitur, ex quo posteriori Concilij textu *illud caput 12.* rectè declarari potest. *Barb. in eod. c. 12. n. 16.* *Abb. in c. ad audientiam. n. 10.* & *11. de Eccles. adif. Host. in summa h. tit. n. 2.* *Rota p. 1. decis. 598.* & *p. 4. decis. 565. n. 2.* quare si alius fundaverit,

rit,

rit, alius dotaverit, alius construxerit, tres ejusdem Ecclesiæ diversi patroni erunt, & nisi inter se ultrò convenire velint, ut alternis vicibus unus tantum semper ex illis præsentet, omnes tres ad præsentandum admitti debent, & si diversos præsentent, prævalebit is, qui majora vota habuerit, vel si paria sint, quem Episcopus elegerit. Item qui in Ecclesia Altare vel Capellaniam erexerit, ipsam Ecclesiam (ejusque nomine Rectorem vel Prælatum) habere debet pro com-
patrona, tanquam quæ fundum erigendo altari dederit, nisi consuetudine vel præscriptione aliud introductum sit. *Pan. in c. 3. de Eccles. adif.* præter ea notabile est, quod docet idem *Panor. in c. 1. h. tit. n. 6.* si plures ad fundi col-
lationem vel ædificationem aut dotationem concurrant, ita ut singuli suas portiones sive æ-
quales, sive inæquales, conferant, omnes isti patroni futuri sint.

Porrò non tantum ex primâ constructione¹⁴ vel dotatione Ecclesiæ acquiritur jus patronatus, sed etiam si Ecclesia collapsa reparatur, vel si post primam dotem constitutam novi fundi vel pecunia adjiciatur. Verùm hoc non indifferenter de quavis nova reparatione vel dotatione accipiendum est, sed de ea, quæ Ecclesiam quasi *ad non esse* redactam rursus *ad esse* produxit, ut si prius tota vel majori parte collapsa sit, ut reparata novâ consecratione indigeat, vel si prior dos injuriâ belli aut quacunque ex causâ interierit. Cæterum autem, qui Ecclesiam tantum à ruina
præ-

præservat, vel in modica sui parte reparat, aut etiam extante primâ doce novas divitias adjicit, talis pius benefactor tantum, non verò patronus dicitur. Patronus enim propriè dicitur quasi pater Ecclesiæ, à quo habet, ut sit Ecclesia, sicut in jure civili patronus dicitur, qui servum antea quasi pro non homine habitum liberum & alijs hominibus in iure parum fecit. *Garcias de beneficijs par. 5. cap. 9. n. 50.*

Hactenus de prima & originali constitutione juris patronatus locuti sumus, quòd id ex tribus tantum enumeratis causis nascatur. At verò, ubi jam semel per unum ex fundatione, dotatione aut constructione constitutum est, ad alium deinceps varijs modis transferri potest, non tantum per successionem hereditariam, de qua in præcedentibus dictum, sed etiam per contractum & actus inter vivos. Circa quam proinde juris patronatus translationem.

15 *Not. 1.* Quòd patronus Laicus liberè jus suum Ecclesiæ vel Monasterio donare possit, etiam irrequisito consensu Episcopi. *cap. unico hoc tit. in 6.* per quod corrigitur *c. nullus 17. extra eodem tit.* ubi prohibetur, ne Laicus aliquid Ecclesiastici juris irrequisito Episcopo præsumat Monasterijs donare. Quòd verò ulterius in dicto *cap. unico* additur, per talem donationem juri Episcopi, qui eidem assensum non præbuit, non derogari, intelligendum est juxta *cap. pastoralis 7. de donationibus.* ubi deciditur, si Episcopus cum consensu patroni viris religiosi aliquam

quam Ecclesiam simpliciter concedat, per talem concessionem non tantum jus Patronatus, sed etiam, quidquid prius Episcopus de fructibus illius Ecclesiae percipere potuit, transferri.

Not. II. Quod Laicus alteri Laico jus patronatus sine consensu Episcopi vel ejusdem vicarij ad hoc speciale mandatum habentis donare non possit, ut ex decisionibus Rotae Romanae & alijs Doctoribus tradit Barb. *saepè cit. c. 12. n. 246.* nisi alter Laicus fuerit compatronus: tunc enim, sicut ad evitandam discordiam praesentationis valet inter plures patronos compositio, ut unus tantum alternis vicibus praesentet. *Clem. 2. hoc tit.* ita ex eadem ratione valere debet, si unus ex patronis in favorem alterius suo juri planè renuntiare velit. *Piassec. in praxi Episc. p. 2. c. 5. n. 9. Zerola p. 1. v. jus patronatus §. 2.*

Not. III. Quod Ecclesia vel Monasterium obtinens jus patronatus non possit alteri Ecclesiae, minus Laico illud jus donare sine ordinarijs solemnitatibus ad alienationem rei immobilis Ecclesiasticae requisitis, quia jura ista incorporalia rebus immobilibus accenseri *in tit. de rebus Ecclesiae non alienandis.* demonstratur.

Not. IV. Jus patronatus, quamvis Laicis competat, nihilominus esse spirituale, aut spirituali annexum & tantum personam Laici ex privilegio Pontificis ad id esse habitatam, adeoque sine vitio simoniae vendi aut pro re aliqua temporali permutari non posse. *cap. de jure 16. haec*

hoc tit. quòd si aliquis de facto jus patronatus vendere, aut alio contractu improbato in alium transferre præsumat, præter excommunicationem à Jūdice Ecclesiastico infligendam jus patronatus ipso facto amittet, & Ecclesia deinceps libera erit. *Trident. dictâ ses. 25. de refor. cap. 9.* pretium quoque neque venditori, qui jus patronatus vendere non potuit, neque emptori, qui in mala fide fuit, simoniacè emendo, sed potiùs Ecclesiæ, quæ per talem venditionem injuriam passa est, applicandum erit. *Panor. in dicto c. 16. hoc tit. n. 3.*

Not. V. Licet jus patronatus tanquam spirituale per se vendi nequeat, si tamen reale sit & annexum certis bonis, vel etiam certæ hereditati rectè accessoriè cum ipsis bonis aut hereditate vendi poterit, dummodò in venditione de jure patronatus specialis conventio & propter id augmentum pretij non interveniat. *textus & interpretes in cap. ex litteris 7. & c. cum saculum 13. hoc tit. Suar. de simonia c. 28. n. 13. Bonac. de simon. q. 4. §. 11. n. 5.* ut autem jus patronatus censeatur reale, debet vel ex prima fundatione vel succedente consuetudine aut præscriptione ita esse introductum, ut semper possessoribus talium bonorum præsentatio competat, aliàs personale censebitur.

Not. VI. Etiam per contractum feudalem & Emphiteuticum cum universitate bonorum vel certis bonis transferri jus patronatus, ita ut ille, cui bona jus patronatus annexum habentia
in

in feudum vel Emphiteusim data sunt, liberè
 præsentare valeat. Item si maritus hujusmodi
 bona in dotem acceperit, non uxor ejus, sed i-
 ple præsentationem exercebit, cum ad maritum
 dominium civile dotis, & jus percipiendi fru-
 ctus ex re dotali pertineat. *Menoch. Con. 66.*
n. 27. Mantio decis. 140. n. 2. § 13. Barb. sa-
pè dicto c. 12. n. 223.

Verùm quid de conductore talium bono- 16
 rum dicendum sit, multum dissentiunt Docto-
 res propter textum ambiguum in *c. ex litteris 7.*
hoc tit. ubi quidem dicitur, jus patronatus tran-
 sfire in illum, qui bona *ad firmam* tenet, sed non
 satis explicatur, qualis contractus per ista verba
 denotetur. Quidam enim de locatione, quidam
 de contractu emphyteutico accipiunt. Omnium
 probabilior videtur sententia Panor. in *eodem*
c. 7. n. 5. § Bartoli in l. 1. Cod. de jure
Emphyteusos n. 8. Menoch. Consil. 90. esse di-
 stinctionem faciendam inter locationem ad lon-
 gum tempus v. g. 10, annorum, & inter loca-
 tionem quæ fit ad brevius tempus: in locatione
 ad tempus longum dicendum est, jus patronatus
 transire in conductorem, non autem in locatio-
 ne ad tempus modicum; tum quia conductor
 ad longum tempus habetur pro possessore. *L. 1.*
§. 3. ff. de superficiesibus. & fructus regulariter
 omnes, qui specialiter excepti non sunt, perci-
 pere potest, quod secus est in conductore modi-
 ci temporis, in quem non transit possessio, & qui
 non omnes omnino, sed ordinarios tantum fru-
 ctus

ctus percipiendi jus habet: tum etiam quòd illa verba *ad firmam*, sint termini linguæ Anglicanæ, ex quibus locatio ad tempus longum intelligitur, ut notat Bart. *dicto loco*, & colligitur ex *eodem c. 7. § ex c. 2. de locato.* item *ex c. querelam. Ne Prælati vices suas &c.* quæ Capitula Anglis scripta sunt, ut ex eorum inscriptione patet.

Not. VII. Quòd Creditor, cui castrum aut bonum aliquod, habens annexum jus patronatus oppignoratam est, non possit uti illo jure patronatus. prout satis apertè deciditur *in c. cum Bertholdus 18. de sententia & re judicata.* Ratio redditur à Panor. *in dicto c. 7. hoc tit. n. 5.* & Glosâ *in eodem c. 18. in fine.* Quòd creditor fructus pignoris aliter percipere non possit, quàm si velit debitori restituere, vel in sortem imputare, atqui, si præsentaret Clericum, isque institueretur, perciperet fructum, quem nec debitori restituere, nec in sortem imputare valeret.

17 Not. ultimò. Quòd publicatis & confiscatis bonis patroni propter delictum ejus, etiam jus patronatus ad fiscum referatur, ex generali regula, quod cum universitate bonorum etiam transeat jus patronatus, sed hoc, si jus patronatus reale sit, si verò sit personale, extinguetur, & Ecclesia libera erit: si gentilitium, devolutio fiet ad alios consanguineos, quibus delinquens in jure quæsito per suum factum præjudicare non potuit. juxta regulam, quòd factum cuique suum, non alteri nocere debeat. *Barb. dicto loco n. 238.*

Zoe.

DE JURE PATRONATUS. 99

Zoesius eodem tit. n. 26. argumento etiam possunt esse, quæ de fideicommissio familiae non confiscando docet Fachin. l. 4. *controv. cap. 50.* & de feudo *lib. 7. c. 20.*

Amittitur jus patronatus. I. Si Ecclesia totaliter destruat, vel etiam dos & redditus penitus deficient. Neque reviviscet, licet Ecclesia rursus ædificetur, vel dotetur, nisi prior patronus ad reedificandum vel dotandum concurrerit. II. Si patiatur patronus ex Ecclesia patronata fieri collegiatam aut Monasterium, ex tunc enim cessabit presentatio, & succedet electio. sine consensu autem patroni status Ecclesie in ejus præjudicium mutari non potest. *Mager. de Advoc. cap. 10. n. 372. Butr. in cap. nobis. 25. hoc. tit. n. 26.* III. Deficientibus successoribus aut extincta familia patroni. IV. Per non usum amittitur jus patronatus, si duabus saltem vicibus patronus non præsentaverit: cum enim jus patronatus sit Ecclesie aliquo modo grave, & Episcoporum liberæ collationi præjudicans, contra verò libertas Ecclesie favorabilis, ideò per omissionem duarum præsentationum censetur patronus suo juri renunciâsse, sicut alias privilegia onerosa per non usum aut usum contrarium facile amittuntur. *Barb. dicto loco n. 227.* V. Si patronus beneficiatum vel quemcunque Clericum Ecclesie patronatæ sine casu necessitatis defensionis occiderit aut mutilarit. *cap. in quibusdam S. sacri. Et. ad aures de penis.* VI. Si patronus fiat hereticus, apostata vel schismaticus,

ticus, ut notatur in cap. finali, de hereticis. VII. Si patronus se ingesserit in perceptione fructuum beneficij, eos vel in proprios usus convertendo, vel saltem impediendo, ne ad beneficium, aut eum, ad quem de jure spectant, perveniant. *Tridentinum sess. 22. de refor. cap. 12.*

VIII. Denique ex eodem Concilio Tridentino *ses. 25. de refor. cap. 9.* statutum est, ut qui jus patronatus sibi competens contra Canonicas sanctiones per venditionem vel alium titulum & modum prohibitum in alium transferre praesumpserit, ipso facto eodem privatus existat.

19 Utrum autem Episcopus valeat jus patronatus extinctum de novo alicui laico donare? videatur Riccius in praxi aurea *p. 3. ref. 483.* ubi negativè responder. quia certis tantum modis constituitur jus patron. & Episcopus non potest Ecclesijs novum onus imponere.

Non videtur tamen negandum, quin aliquando Laico praesertim minorenni, si v. g. ob non usum amiserit jus patronatus, possit Episcopus per restitutionem in integrum succurrere.

Sed & istud notabile est, quòd privatio juris patron. ex causa delicti, tunc effectum habeat, si sententia Judicis declaratoria secuta fuerit, tamen delictum notorium extiterit. *Mager. de advocatia. cap. 15. n. 875. Gail. 2. O. 51. n. 6. Grammat. decis. 15. n. 8.*

20 Demùm pro coronide breviter adnotandum est, quod licet, ut superius dictum, patrono incumbat onus defendendi Ecclesiam, & propterea

reâ etiam Advocatus Ecclesiæ nuncupetur *in cap. præterea, & cap. cum autem hoc tit.* in quibusdam tamen Europæ partibus, præsertim vero in Germania & Gallia receptum sit, ut quidam Advocati Ecclesiæ (germanicè *Bogt-herrn*) dicantur, qui patroni non sunt, neque ex hoc solo titulo Clericum ad Ecclesiam vacantem præsentare possunt, nisi aliunde, puta ex fundatione &c. id ipsis competat. Munus igitur istorum Advocatorum præcipuum est, Ecclesias contra violentas oppressiones defendere, curam & inspectionem habere, ne bona Ecclesiæ malè dissipentur, aut alienentur: & propterea etiam illis nonnunquam cum consensu Episcopi constituitur jus, aliquam partem de fructibus Ecclesiarum sive deinde in pecunia frumento vel avenâ percipiendi *d. c. præterea*. Advocatia & ea suprema competit Imperatori in suo Imperio respectu omnium Ecclesiarum tam majorum, quàm minorum. Item Principibus & Dominis territoriorum circa Ecclesias in suis territorijs sitas. Inferiores quoque Domini uti Comites, Barones & Nobiles hoc jus advocatiæ vel ex antiqua consuetudine, vel speciali contractu cum certis Ecclesijs autoritate superioris inito sibi vendicant.

Amittitur jus advocatiæ ijs fermè modis, quibus jus patronatus, & in specie (quod nostris temporibus persæpè contingit) si Advocatus eo jure abutatur ultra centum sibi constitutum usurpando bona, fructus aut jura Ecclesiæ, in

personas Ecclesiasticas dominando &c. cap. in quibusdam 12. de pœnis. cap. generali. de elect. in 6. junct. Constit. Frider. in tit. de pace tenend. & ejus viol. §. publici. latrones. vers. quicumque advocatiam. Gail. lib. 2. obs. 54. n. 6. De isto jure advocatiæ videri poterit insignis tractatus, quem edidit Martinus Magerus, ubi rem totam latissimè exponit. & cap. 14. & cap. 16. prolixius tractat qualiter ob non præstitam defensionem jus advocatiæ, & exigendi censum amittatur.

SECTIO II.

De Institutione, Collatione & Concursu.

SUMMARIA.

1. *Quis possit instituere Clericum in beneficio, & quid sit institutio.*
2. *Investitura alia est verbalis, alia realis.*
3. *Quam jurisdictionem habet S. Pontifex in collatione parochiarum, & quæ beneficia specialiter eidem reserventur.*
4. *Sede Apostolica vacante omnes Parochie per ordinarios conferri possunt.*
5. *Beneficia ad jus patronatus laicorum spectantia non reservantur.*
6. *In Germania menses Papales ex consuetudine non attenduntur.*
7. *Quam potestatem Legati de Latere & Cardinales habeant in collatione beneficiorum.*
8. *Qui*

8. *Quibus de jure, vel privilegio competat beneficia conferre.*
9. *Intra quod tempus beneficia conferenda & ad quem superiorem devolutio fiat, si tempus non observetur.*
10. *Parochia post Trident. per concursum conferenda, & quid circa examen observandum sit.*
11. *Quotnam admittendi ad concursum, si jus patronatus pertineat ad laicum, vel Ecclesiasticum.*
13. *Si Parochia sine concursu confertur, collatio est nulla, & ad sedem Apostolicam devolvitur.*

Quando Patronus Episcopo Clericum præsentavit, ad ipsum pertinet cognoscere & judicare de illius aptitudine, & si idoneum repererit in parochia vel beneficio instituere.

Est autem institutio alia, per quam titulus beneficij alicui confertur, quod fit, quando literæ confirmationis super facta præsentatione patroni de mandato Episcopi aut Consistorij ejus expediuntur: & alia, per quam ipsius beneficij actualis possessio datur, quæ magis propriè investitura vel missio in corporalem & actualem possessionem dici potest. Neque enim institutus beneficium ejusve possessionem propriâ autoritate sine licentia vel introductione superioris apprehendere debet, aliàs pœnâ saltem arbitrariâ ab Episcopo puniendus. *Covar. var. reso. lib. 3. cap. 16. n. 7. & 8.* imò si in tali possessionis apprehensione violentiâ uteretur priorem possessorem expellendo &c. etiam omne jus ex collatione quæsitum ipso facto deperderet

deret. *lex. & D.D. in cap. eum qui. 18. de preb. in 6.* quòd si præsentatus tantum & necdum confirmatus vel institutus (qui jus tantum ad rem, non in re habet) propriâ auctoritate beneficium occupet, fructus colligat &c. etiam nemine contradicente, amittit jus ex præsentatione acquisitum. *cap. avaritia. de elect. in 6. Garc. de benef. p. 11. c. 10. n. 117.*

2 Est verò investitura in beneficijs sicut in feudis alia verbalis, quæ fit per traditionem alicujus signi v. g. pyreni, clavium &c. unâcum verbis investituram exprimentibus. & alia realis, scilicet ipsa actualis in possessionem introductio sive installatio de jure ad archidiaconum pertinens *c. ad hæc de offic. Archidiacon. prior enim verbalis investitura ex plurium sententia non ipsam actualem possessionem, sed obligationem solum ad traditionem actualis possessionis, vel ad summum licentiam propria auctoritate possessionem vacuum occupandi inducit. Clarus. de feudum. q. 36.*

De Collatione.

2 Circa Collationem Ecclesiarum parochialium imprimis sciendum est, quòd ea competat S. Pontifici, qui habet concurrentem jurisdictionem cum quolibet Ordinario *c. 2. & cap. dudum de preb. in 6.* imò de jure Regularum Cancellaria & Extravag. ad regimen. de prebend. beneficia quædam specialiter & soli Pontifici reservantur, ut vacantia per promotionem ad al-

cerum

rerum cujus collatio ad Papam spectat, item & Cardinalium, Curialium & familiarium Papæ; nec non & accedentium ad curiam vel recedentium ab ea, si in curia vel intra duas diatas moriantur; ea quoque, quæ vacant per depositionem, privationem, aut translationem auctoritate Pontificis factam: Denique ex Concord. German. quæ in Bullario inter Bullas Nic. V. novissimo loco ponuntur, beneficia curata & non curata alternis mensibus vacantia, unde dicuntur menses Papales Januarius, Martius, Majus, Julius, September, November.

Verum in parochialibus Ecclesijs hoc est speciale, quod si quomodocunque reservata vacaverint sede Apost. vacante, per Ordinarios conferri possint, ne ipsarum diuturnior vacatio periculum animabus adferat, idem quoque, si quidem parochia vivente adhuc Pontifice vacaverint, sedis ante mortem suam nihil de ijs disposuerit. *cap. si Apostolica. 35. de prebend. in 6.*

Deinde reservationes quæcunque locum non habent in beneficijs spectantibus ad jus patronatus Laicorum, dummodo Laici habeant ex fundatione, constructione aut dotatione, quia S. Pontif. nunquam intendit juri patronatus Laicorum derogare, ne à foundationibus abiterentur. *Cova. pp. 97. c. 36. Garo. de benefia. p. 5. cap. 1. n. 571. Barb. de offic. Episc. alleg. 57. n. 26.* si intra tres menses à die notæ vacationis in loco beneficij S. Pontifex non contulerit, redit collatio ad Ordinarium, ut in Concord. habetur,

106 PARS II. CAPUT I. SECT: II.
tur, quibus addenda est Bulla Greg. XIII. *quæ
in Ecclesiam &c.*

Promittit etiam S. Pontif. in Concordat.
German. quòd in mensibus Ordinariorum &
beneficijs non reservatis, nolit eorundem colla-
tionem impedire. Unde in Germania non pro-
cedit tex. *in cap. dudum 14. S. nos igitur. de preb.
in 6.* & subreptitia judicaretur provisio Papalis
in mente Ordinarij sine clausula derogatoria.

6 Consuetudine quoque in quibusdam Ger-
maniae & remotioribus locis receptum videtur,
quòd menses Papales præsertim in beneficijs pa-
rochialibus non attendantur, quæ consuetudo
ob animarum periculum imminens tum ex lon-
giori vacatione, tum si alienigenæ & ignoti pa-
stres de parochijs provideantur, satis rationa-
bilis redditur. Consuetudinem autem vel præ-
scriptionem rationabilem adversus leges ponti-
ficias & jura Ecclesiæ Romanæ procedere con-
stat. *c. fin. de consuetud. & c. ad audientiam. de
prescript.*

7 Præter S. Pontificem etiam legati ejus, qui
de Latere & Cardinales sunt (non item Nuntij
Apostolici nisi ex speciali privilegio) potesta-
tem conferendi beneficia suæ provinciæ habent,
& cum Ordinarijs concurrunt. *cap. dilectus. de
offic. Legati c. 3. & 4. eod. in 6. Clem. si de be-
neficio. de preb.*

Attamen in Germania propter dicta Concor-
data non poterit Legatus collationem Ordina-
riorum impedire, & ita uti majore potestate,
quàm

quàm ipse S. Pontifex, siquidem receptum est apud DD. *quod S. Pontifex facere non solet, id Legatus facere non potest.* aliàs enim plenitudo potestatis etiam Legato competeret, quòd nemo admiserit. Neque sine speciali privilegio facere aliquid potest Legatus, quod tendat in violationem juris communis. *Barb. Jur. Eccles. univ. lib. 1. cap. 5. n. 80.* ad summum igitur Legatis in Germania jus remanet conferendi beneficia ad sedem Apostolicam devoluta ex negligentia inferiorum collatorum, non item beneficia reservata, nisi ex speciali privilegio. *Gloss. in cap. 1. in v. ampliori. de offic. Leg. in 6. Barb. Jur. Eccles. univ. lib. 1. cap. 5. n. 42.*

Inter ordinarios Collatores, S. Pontifice, ejusque Legato inferiores primus est Episcopus, qui quoad omnia beneficia suæ Diœcesis fundatam intentionem in jure habet. *cap. cum § plantare. §. in Ecclesiis. de privileg. cap. cum ex injuncto. § ibi Pan. n. 2. de heret.*

Episcopis similes sunt alij Prælati exempti speciale territorium & jurisdictionem quasi Episcopalem habentes. *Gl. in cap. 1. de Capell. Mon. Pan. in c. in Lateranensi. de præb. n. 4.*

Sed & inferioribus Prælatibus & Abbatibus jus conferendi parochias & beneficia ex speciali privilegio aut præscriptione competere potest. Capitulo tamen sede vacante, neque vicario generali sine speciali mandato beneficia ad collationem Episcopi spectantia conferre conceditur, est enim collatio species donationis, quam regulari-

lariter rei alienæ administrator facere non potest. *c. fin. de offic. vic. in 6. Gl. in c. his que de major. & obed.* præsentatos tamen à patronis capitulum & vicarius instituere non prohibetur: cum enim ex præsentatione jus acquiratur præsentato ad petendam institutionem, non potest institutio species donationis censeretur, utpote quæ nullum jus petendi in accipiente supponit: sed potius actus iustitiæ. *cap. 1. de instit. in 6. c. ex frequentibus. 10. eod. Barb. de offic. Epif. alleg. 54. n. 70.*

9 Porro Ecclesiæ parochiales, sicut & alia beneficia conferenda sunt, intra sex menses computandos à die cognitæ vacationis *cap. 2. & c. quæ diversitatem de concess. præb.* quo termino elapso jus conferendi in Ecclesiis cathedralibus ab Episcopo devolvitur ad Capitulum, ab hoc ad Archiepiscopum & demùm ad S. Pontificem. In Ecclesijs regularibus, non ad Conventum, sed ad Episcopum devolutio fiet, qui in non exemptis, suâ, in exemptis verò Apostolicâ auctoritate negligentiam supplebit, ita tamen, ut beneficia per regulares administrari solita Regularibus conferat. *Clem. un. de suppl. neglig. Præb.*

Si de facto post lapsum terminum beneficium collatum sit, potest de æquitate tolerari, quamvis de rigore non subsistat, utpote collatore jam tunc potestate conferendi privato. *c. litteras 10. de suppl. neglig. Præb.*

In parochijs quoque & beneficijs Monasterijs pleno jure seu ad mensam incorporatis non
ob

observatur hic terminus cum nunquam vacare
 censeantur, ex quo principalis rector est Abbas.
d. Clem. un. Joan. Honor. in tit. de prob. n. 60.

De Concurſu.

Hodie Concilium Trid. *ſeſſ. 24. de ref. c. 18. 10*
 Novam formam conferendi parochias
 præſcripſit nimirum per concurſum.

Vacante igitur Eccleſia parochiali idoneum
 vicarium cum aſſignatione congruæ portionis
 Episcopus in ea deputabit, donec eide Rectore
 provideatur.

Interim ab Episcopo per Edictum publicum
 aut alio modo vocandi ſunt, quicumque ad pa-
 rochiam vacantem adſpirant, præſtitutâ die
 comparentes examinentur ab Episcopo, vel ejus
 vicario generali, atque ab alijs examinatoribus
 non paucioribus, quàm tribus.

Examinatores autem ſingulis annis in diæce-
 ſana ſynodo ab Episcopo vel ejus vicario ad mi-
 nus ſex proponantur, qui à ſynodo approben-
 tur ex quibus Episcopus ad ſingula examina
 ſemper 3. eligere poterit. Sintque hi examina-
 tores Doctores aut Licentiati in Theologia aut
 Jure Canon. vel alij Clerici ſeu Regulares etiam
 ex Ordine mendicantium, qui videbuntur ma-
 gis idonei, jurentque omnes ad SS. Evangelia,
 ſe quacunque affectione poſtpoſita fideliter
 munus executuros: dantes & accipientes ali-
 quid occasione examinis ob ſimonix vitium gra-
 viter puniendi, & beneficijs etiam ante habitis
 pti-

privandi, *ut in textu*, non tamen prohibetur Episcopus istis examinadoribus aliquod stipendium constituere, de suo tamen, non ex fructibus beneficij vacantis & multò minus ex contributione examinandorum. *Barb. in collect. ad d. cap. 18. Trid. n. 107. & seq.*

Peracto examine qui digni fuerint reperti; Episcopo decunciandi sunt, ex quibus Episcopus illum eliget, quem cæteris magis dignum judicaverit. Neque Episcopum adstringi ad vota Examinatorum ex *Garcia p. 9. c. 2. n. 59.* refert *Barb. de Parocho. p. 1. c. 2. n. 91. & 93.* ubi etiam *n. 109.* refert; quòd cæteris paribus inter concurrentes præferendus sit senior præ juniore, originarius vel conterraneus præ extraneo, ille enim magis præsumitur diligere & curare suos patriotas, Doctor præ non Graduato, Sacerdos præ alio in inferioribus ordinibus constituto, &c. sed hæc omnia arbitraria sunt; & potiùs ad morum & rerum gerendarum aptitudinem respiciendum erit.

- ii Si parochia pertineat ad jus patronatus *Lai-
corum*, solus præsentatus vel præsentati à Patrono, examinabuntur. Si verò fuerit de jure patronatus *Ecclesiastico*, etiam alij ad examen vocari poterunt, & inter dignos repertos unum Patronus Ecclesiasticus Episcopo præsentabit; si ad Episcopum spectet institutio; si ad inferiorem Prælatum, tunc priùs examinatus debet approbari ab Episcopo, & deinde primum inferiori Prælato præsentari, resolvunt enim DD.
apud

apud Barb. in Collect. ad d. c. 18. Trid. n. 45.
 & seqq. quod inferiores Prælati, nisi habeant
 jurisdictionem quasi Episcopalem, & jus con-
 gregandi synodum ac proprium territorium
 non possint facere concursum, sed id spectet ad
 Episcopum.

Quod si collatio Parochialis Ecclesiæ aliter
 facta fuerit quàm per concursum, est nulla, &
 ad sedem, Apostolicam devoluta jux. Motum
 proprium Pij V. anno. 1566. 5. Kal. April.
 Barb. in collect. d. l. n. 158. in Germania hæc tam
 salubris constitutio necdum quidem ubique re-
 cepta est, optandum tamen foret magnopere,
 ut in singulis diæcesibus (quemadmodum ex
 mandato Celsissimi nostri Princ. & Archiep. in
 hac Salisburgensi factum) reciperetur. Inde e-
 nim fieret ut Clerici in litteris & moribus ad cû-
 ram se se aptiores redderent.

Parochiæ verò Monasterijs vel alijs Ecclesijs
 incorporatæ, in quibus non propriè parochus
 sed tantum vicarius ponendus est, per concur-
 sum non conferuntur. Bulla Pij V. ad exequen-
 dum. Barb. de Parocho. p. 1. c. 2. n. 18. usque
 ad 22.

In permutationibus etiam parochiarum con-
 cursus non est necessarius Barbos. dict. lib.
 n. 23. Garc. de benef. p. 9. cap. 2.
 n. 165.

CAPUT

CAPUT II.

De triplici Qualitate Ætatis Mo-
rum & Scientiæ in Parocho re-
quisita.

SUMMARIÆ

1. Regimen animarum ars artium.
2. Ætas 25. annorum inchoatorum requiritur in Parocho, & ut intra annum recipiat Sacerdotium.
3. Negligenter omittens suscipere ordines elapso anno est ipso jure privatus Parochia.
4. Fallit in Ecclesiis Collegiatis.
5. Quidquid sit, an de rigore extra casum præsentationis & mandati Apostolici possit parochia conferri Clerico in minoribus, Episcopus poterit dispensativè id facere.
6. Dispensatio concessa in jure impersonaliter intelligitur data Episcopis.
7. Nomine Episcopi veniunt etiam Inferiores Prælati habentes jurisdictionem quasi Episcopalem.
8. Parochus bono exemplo suis debet præluere.
9. Quæ mulieres permittantur cū Clericis habitare.
10. Ob periculum perjurij non sunt cogendi Clerici ut concubinas abjurent.
11. Pæne Concilij habent locum etiam in suspectis sine qualitate concubivatus.
12. Ad eas incurrendas in foro conscientie requiritur sententia declaratoria.

13. A. J. N. A.

QUALIS DEBEAT ESSE PAROCH. 113

13. *Actualis lapsus carnis qualiter puniendus.*

14. *Concubinarium non est suspensus, suspensione propriè dicta.*

15. *An & quando in divinis vitandus.*

16. *Scientia quæ requiratur in Parocho.*

Cum sit *ars artium* regimen animarum, ut
dicitur in *c. cum sit. de atat. & qualis*, utique non debent id suscipere & in Parochos constitui nisi qui fuerint idonei. Dicuntur autem idonei, in quibus tria concurrunt: nimirum, *ætatis maturitas, morum gravitas, & debita scientia.* *c. cum in cunctis. 7. §. inferiora. de elect. c. licet Canon. 14. eod. in 6.*

Quod attinet ad *ætatem* in Parocho requisitam, ea est 25. annorum inchoatorum, *d. §. inf. & c. licet. Canon.* Neque tamen parochus statim eo tempore, quo sibi parochia confertur, Sacerdos esse tenetur, dummodo sit Clericus in minoribus constitutus, & intra annum numerandum à die adeptæ pacificæ possessionis suæ parochiæ in Sacerdotem promoveatur. *c. 2. de instit. in 6. c. si pro Clericis 8. de prab. in 6.*

Si verò talis parochus intra annum ad sacerdotium promotus non fuerit, tunc elapso anno (non priùs, quamvis tantum jam temporis spatium effluxerit, ut promotio amplius impossibilis sit. *c. commissa. 35. de elect. in 6*) ipso jure Parochiâ privatus erit, nisi justo aliquo impedimento ab Ordinibus retardatus fuisset. *d. cap. licet Canon. & c. commissa. †* In Ecclesijs tamen collegiatis, etiamsi aliàs Parochiales extiterint,

MAN. PAROCH.

H

&

& ijs, qui ad earum regimen assumuntur, non habere locum hanc constitutionem, ut quis elapso anno *ipso jure* sit privatus, sed requiri, ut juxta antiquiores Canones, monitio Episcopi præcedat, & si monitus aliquis non ordinatus fuerit, tum demùm per sententiam privari possit, declaratum est *in c. statutum. de elect. in 6.*

Non ignoro, quòd aliqui cum Gloss. *in d. 6. 2. de Instit. in 6. & d. c. si pro Clericis.* doceant, tantùm duos casus esse exceptos, in quibus non requiratur, ut promovendus ad Parochiam sit in Sacris constitutus, videlicet I. Si præsentetur à Patrono *ut in d. c. 2.* II. Si ad mandatum Papæ alicui de parochiali Ecclesia provideatur *ut in d. c. si pro Clericis.* Si verò de libera collatione agatur, tunc non esse admittendum, qui saltem Subdiaconus non sit *jux. tex. in cap. prætereà. 5. de etat. & qual.*

§ Sed hanc doctrinam non recipiunt Archidiaconus, Joan. And. & alij de quibus attestatur Gl. *in d. c. si pro Clericis,* censentes *d. c. prætereà.* per posteriores Canones in sexto decretalium existentes indifferenter correctum esse. Quidquid sit de hac doctrina theoreticè in utramque partem disputabili, in praxi res non habet magnam difficultatem, cum Episcopus possit etiam ex autoritate illius cap. *prætereà.* dispensare cum aliquo ad parochialem Ecclesiam, si adhuc in sacris non sit. Dico Episcopum dispensare posse. Nam licèt *in d. c. prætereà.* Episcopo hæc dispensatio expressè non concedatur, hoc ipso tamen,

tamen, quòd Pontifex dicat *dispensativè* posse ad-
mitti ad Parochias constitutos in minoribus,
eam dispensationem concessisse Episcopo intel-
ligitur; Atque idem generaliter tenendum esse,
quoties in aliquo Canone dispensatio permitti-
tur, quamvis Episcopi mentio non fiat, tradit
Pan. *in cap. fin. de post. Prælat. n. 10.* Felin. *in c.*
nuper. de sent. excom. Barb. de offic. Episc. p. 24
alleg. 34. n. 22. Ratio est, quòd potestas data di-
spensandi in aliquo Canone, non possit rationa-
biliter intelligi data S. Pontifici, utpote qui aliàs
eam potestatem habet. *c. proposuit. §. licet. de con-*
cess. præb. (nisi ex sermone connexo vel stylo
& consuetudine aliud appareat. ut in Trid. *sess.*
24. de ref. Mat. c. 5. Sanch. *de mat. l. 8. diff.*
6. n. 19.) Consequenter ut leges accipiantur
de casibus dubitatis. *jux. l. 1. §. 2. ff. ad muni-*
cip. & verba Papæ aliquid operentur. *c. si Papa.*
10. de privileg. in 6. debeat intelligi illa potestas
data Episcopis, quibus aliàs non competeret.

Sed quid, si Abbas vel alius Prælati inferior
Episcopo, habeat jus conferendi parochiam,
an & is eandem Clerico in minoribus tantum
ordinibus constituto conferre poterit? † R. Af- 7
firmativè, quia rex, dum *in d. c. præterea*, dispen-
sationem ordinaris Collatoribus permittit, non
distinguit inter Collatores, Episcopos & inferio-
res, nec nos distinguere debemus. *arg. l. de præ-*
tio de publiciana. Accedit, quòd inferiores Præ-
lati circa hujusmodi parochias, quas conferre
possunt, Jurisdictionem quasi Episcopalem ha-
bere

bere censeantur. *jux. Gl. not. in Clem. 1. in v. proprij. de reb. Eccles. non alien.*

8 *Circa morum gravitatem verissimè monet Concil. Trid. sess. 22. de ref. c. 1. Nihil esse, quod alios magis ad pietatem & DEI cultum assidue instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se divino ministerio dedicârunt. &c. Et Gregorius lib. 34. mor. c. 30. Non debet, inquit, hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene vivendo præire, ne qui ad hoc eligitur, ut aliorum culpas corrigat, quod refecare debuit, ipse committat. Quapropter omnia illa, quæ generaliter de vita & honestate Clericorum, videl. de luxu vestium & capillorum, crapulâ & comotationibus in tabernis publicis, lusu immoderato, ac negotijs sæcularibus evitandis in SS. Canonibus statuta sunt, tantò magis Parochi observare debebunt, quantò ipsis cum cura animarum arctius incumbit, ut alijs bono exemplo præluceant.*

Specialiter verò ut incontinentiæ vitium declinetur, sub gravibus pœnis jubet Concil. Trid. s. 25. de ref. c. 14. *Quàm turpe, inquit Concil. ac Clericorum nomine qui se divino cultui addixerunt sit indignum, in impudicitie sordibus immundòque concubinato versari, satis res ipsa communi omnium fidelium offensione testatur. ut igitur ad eam quam decet, continentiam ac vitæ integritatem ministri Ecclesiæ revocentur, populisq; hinc eos magis discat revereri, quò illos vitâ honestiores cognoverit, prohibet S. Synodus quibuscunque Clericis, ne concubinas aut alias mulieres de quibus possit haberi suspicio*

fficio in domo vel extra detinere, aut cum ijs nullam consuetudinem habere audeant, alioquin pœnis à SS. Canonibus vel Ecclesiarum statutis impositis puniantur.

Fœminæ quidem ob ætatem vel primi aut se- 9
cundi gradus consanguinitatem tolerantur. *c. eum omnibus. d. 81. & c. pen. de cohab. Cler. & mul.* Si tamen etiam istæ vel propter se vel pedifsequas earum suspectæ forent, protinùs removendæ essent, quia etiam in his scelus contigisse compertum est. *c. 1. de cohab. Cler. c. legitur. d. 18.* Addit quoque ipsum Concilium pœnas & certum modum procedendi contra hujusmodi Concubinarios, ac inter alia statuit, ut si à Superioribus moniti à fœminis suspectis se non abstinuerint, tertiâ parte fructuum beneficiorum suorum quorumcunque sint *ipso facto* privati: sin autem in delicto eodem perseverantes secundæ monitioni adhuc non paruerint, fructus omnes ac proventus suorum beneficiorum *eo ipso* amittant &c. † Non verò cogendi sunt Clerici, 10
ut consortium fœminarum abjurent, ne instigante diabolo in idem peccatum redeunt perjurij reatum incurrant. *c. 3. d. 1. de cohab. &c.*

Cæterùm licet aliqui apud Barb. *in Collect. II ad d. c. 14. Trid. n. 16.* teneant has pœnas Conciliares tantùm habere locũ in suspectis de concubinato scilicet cùm fœmina domi retenta, nihilominùs ex textu Concilij magis apparet, quòd etiam de alijs delictis carnis sine qualitate concubinatus (ut si extra domum frequententur

suspecta consortia) procedant. *Navar. Consil. 1. d. l. de cohab. Sc.*

12 Sed hîc quæri posset, an hæ pœnæ Concilij quæ ipso facto incurruntur statim in conscientia locum habeant, ita ut Parochus fructus ita amissos sine alia condemnatione ulterò restituere teneatur? R. Benigniore esse sententiam, quòd pœnæ quæ etiam ipso jure irrogantur non aliter obligent in conscientia, quàm si *sententia declaratoria* sequatur, per quam Judex declarat tales pœnas solvendas esse, *per ea quæ docet Covar. de matrim. p. 2. c. 6. §. 8. n. 13. arg. c. cum secundum. 19. de heret. in 6.* ubi videtur supponi regulariter ad pœnas ipso jure irrogatas debere accedere sententiam declaratoriam, nisi specialiter ob gravitatem criminis aliud statuatur. Maxime verò in nostro proposito hanc *sententiam declaratoriam* requiri non obscure ex ipso Concilio Trid. *d. s. 25. c. 14.* colligitur: dum ibi fructus à Clerico concubinario ipso jure amissi non per ipsum Clericum, sed *arbitrio Episcopi fabricæ Ecclesiæ* aut alteri pio loco jubentur applicari.

13 Dices, si pœnæ Concilij tantum post præmissam monitionem locum habent, ergò ante monitionem Clericus impunè peccabit? R. Quòd pœnæ Concilij eum potissimum calum respiciant, si Clerici de incontinentia suspecti nolint consortium fæminarum devitare. Si verò Clericus de actuali lapsu carnis sive ante sive post monitionem convictus fuerit, variæ contra ipsum pœnæ in jure dictantur, scilicet suspensio-

tionis

tionis ab officio & beneficio, incarcerationis, nonnunquam etiã depositionis. *cap. Maximianus & ibi Gl. d. 81.* quales pœnæ arbitrio iudicis Ecclesiastici pro circumstantia facti temperari vel aggravari possunt. *Par. in cap. at si Clerici. de iudic. n. 35. Farin. de delict. carn. q. 137. n. 17.* illum verò abusum reprehendit *Garc. de benef. p. 11. cap. 10. n. 188.* quòd quidam Iudices Ecclesiastici ex delictis quodammodò quæstum faciunt, & multas pecuniarias sibi applicant, quam pœnam divites parum pertimescunt. *c. 3. de pœnis.* regulariter etiam multæ pecuniariæ pijs causis applicandæ sunt, ne videatur punitio ex radice avaritiæ procedere. *Trid. c. 3. vers. in causis. s. 25. de ref.*

Alia est disputatio utrum sacerdos concubiniarius incurrat ipso jure suspensionem propriè dictam *jux. c. prater. dist. 32.* ita ut si celebret ante absolutionem fiat irregularis, cum quo tantùm per S. Pontificem dispensari possit. *c. 1. de sent. & re jud. in 6.?* De concubinario occulto satis conveniunt DD. quòd non sit suspensus propriè, sed tantùm eo modo suspensus, quo quilibet in peccato mortali existens usque dum pœniteat. *c. fin. de cohob. Cler. & mul.* At verò de concubinario notorio (qui scil. talis est per confessionem factam in iudicio, sententiam, aut evidentiam rei, quæ nullâ potest tergiversatione celari *d. c. fin.*) magna est dissensio apud *Garc. de benef. p. 7. c. 14. n. 11. & seqq.* Sanè consuetudine, quæ est optima legum interpret,

L. si de interpretation. ff. de ll. videtur recepta sententia Covar. in relect. Clem. si furiosus. p. 1. §. 1. n. 5. Innoc. Spec. & aliorum, quòd Canones qui de suspensione concubinarij notorij loquuntur, sint intelligendi de suspensione impropria seu de simplici prohibitione celebrandi divina, non autem de ea, quæ sit censura, & cujus transgressio irregularitatem inducat. quia nec antiqui Canones, nec Concilium Trid. unquam de tali irregularitate mentionem faciunt, quamvis dum talibus Clericis celebrationem interdiciunt, supponant eos sæpiùs celebrare. multò minùs in praxi videmus, quòd Clerici concubinarij post pœnitentiam dispensationem super irregularitate à S. Pontifice petant. imò in c. si qui sunt. dist. 81. & c. fin. de cohab. Cler. & mul. factis insinuat, quòd post pœnitentiam & concubinæ expulsionem hoc ipso alicui jus celebrandi restituatur, neque ibi dispensatio super irregularitate requiritur. Porrò non est insolitum in nostro jure, ut suspensio non semper sit censura, sed aliquando tantùm de simplici prohibitione celebrandi accipiatur: ita enim in c. dilecta. major. & obed. dicitur, quòd Abbattissa possit tuos Clericos ab officio beneficioque suspendere, quod profectò de censura intelligi non potest, cum ea pertineat ad claves Ecclesiæ, quæ fœminis traditæ non sunt, sicut nec B. Virgini, licèt esset dignior omnibus Apostolis. c. nova. de pœnit. & remiss. Gl. in d. c. dilecta.

15 Præterea statuitur in SS. Canonibus, quòd Cleric

Clericus notoriè concubinaris in divinis officijs evitandus sit, neque licitè ab eo sacra audiantur. *c. nullus. & seq. d. 32.* non quidem, quòd ab eo Sacramenta non rectè conficiantur, cum quantumcunq; pollutus divina polluere non possit, quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt. *cap. vestra. 7. de cohab. Cler. & nul.* sed ut per populi contemptum ad pœnitentiam trahatur, & alijs peccandi licentia auferatur. Attamen etiam hic cum pluribus censet Barb. *Jur. Eccles. Un. lib. 1. c. 40. n. 44.* Extray. Martin. V. *ad evitanda.* prodesse fidelibus, ut non teneantur evitare concubinarium notorium ante denuntiationem vel actuale suspensionem Episcopi.

Quoad scientiam in Parocho requisitam, 16 optandum quidem foret, ut non nisi optimè instructi in Theologia & SS. Canonibus assumerentur: quia verò id in tenuioribus præsertim parochijs haud facillè haberi potest; Ideò saltem in Parocho desideratur, ut sciat ea, quæ plebi sunt ad salutem necessaria, nempe ut sciat articulos Fidei, & Decalogum, & sufficienter sciat ea, quæ pertinent ad Sacramentorum administrationem. *Sotus in 4. dist. 25. art. 4. Can. 3.*

CAPUT III.

An Regulares sint capaces Beneficiorum Curatorum etià sæcularium.

SUMMARIÆ.

1. Beneficia regularia regularibus, sæcularia sæcularibus conferenda procedit in simplicibus.

H 5

2. Regre-

2. Regularis potest fieri Episcopus Ecclesie secularis.
3. Etiam Præpositus vel Decanus Ecclesie Collegiatae.
4. Vicarius quoque generalis Episcopi.
5. Etiam Parochus in Ecclesia seculari.
6. Quid observandum in promotione Regularium ad parochias.

Certa quidem Regula est, quod beneficia regularia regularibus & secularibus conferenda sint. cap. cum de beneficio. 5. de preb. in 6. Clem. 1. de suppl. negl. Præb. Eaque de beneficijs simplicibus, Canonicatibus Cathedralium vel Collegiatarum Ecclesiarum satis recepta est, ita ut similitum Religiosi sine dispensatione (extra unionem factam Monasterijs per Episcopum ut infra c. 4. n. 5.) incapaces censeantur, ut norant Barb. & DD. in c. super eo. de Regular.

Attamen quoad beneficia curata hæc regula non æquè præcedit. Nam imprimis, si beneficia habeant *Curam fori externi*, eorum capaces esse Regulares, † exinde manifestum redditur, quod Religiosus etiam possit eligi in Episcopum, quamvis Ecclesia sit secularis. per tex. expressum in Clem. 1. de elect. cap. nullus Religiosus. 28. & cap. si Abbatem. 36. eod. tit. in 6.

3 Idque complures extendant, ut Religiosus etiam possit eligi in Prælatum seu Præpositum aut Decanum Ecclesie Collegiatae secularis. Gl. in cap. 2. de statu mon. in v. parochiales. Abb. in c. quod DEI timorem. de statu mon. n. 5. & ibidem Zachar.

Zachar. q. 7. Grassis in aur. decis. p. 2. lib. 3. cap. 2.
n. 1. Azor. Instit. mor. p. 1. lib. 12. cap. 16. q. 13.
Lessius de l. & l. l. 2. c. 14. du. 12. n. 99. Sylv.
v. Religio. 7. q. 4. & 6.

Vicarium quoque Episcopi generalem posse esse Religiosum cum licentia sui Prælati, dummodo sit natus legitimè (illegitimi enim per ingressum in Religionem legitimantur quidem quoad Ordines, sed non dignitates. c. 1. de filiis presb.) & habeat secum socium sui Ordinis, ex communi DD. sententia tradit Barba de off. Episc. alleg. 54. n. 12.

Quod si beneficia habeant solùm curam fori interni uti Ecclesiæ Parochiales, an tunc ad ea promoveri possint Regulares? Jam olim prolixè tractavit Gratianus in caus. 16. q. 1. ubi imprimis multas auctoritates pro sententia negativa adducit, quas deinde incipiendo à c. doctos. 21. per contrarias revellit, inter quas insigne est illud decretum Bonifacij Papæ relatum in cap. sunt nonnulli. 25. ead. causa 16. q. 1. in hæc verba: Sunt nonnulli nullo dogmate fulti audacissimè quidem zelo magis amaritudinis, quàm dilectionis inflammati asserentes Monachos, quia mundo mortui sunt & Deo vivunt, sacerdotalis officij potentia indignos neque pœnitentiam neque Christianitatem largiri, neque absolvere posse per sacerdotalis officij divinitus sibi injunctam potestatem, sed omnino labuntur. Neque enim B. Benedictus Monachorum Præceptor almificus hujus rei aliquo modo fuit interdictor: sed eos secularium negotiorum edixit exper-

tos fore tantummodo, quod quidem Apostolicis documentis, & omnium SS. Patrum institutis non solum Monachis sed etiam Canonicis maximopere imperatur. Nos verò tantorum Patrum instituti exemplis (quibus periculosissimum est refragari) credimus à Sacerdotibus Monachis ligandi solvendi- que officium Deo operante digne administrari, si eos digne contigerit hoc ministerio sublimari, & sanè si cura fori externi multas curas & distractiones à vita religiosa habens annexas potest committi Religioso, vix apparet cur non etiam imò multò magis cura fori interni. Experientia quoque comprobatur, à fidelibus Laicis Sacramenta apud Religiosos multò libentius frequentari, de quorum spiritualitate & doctrina magis confidunt. In Concilio quoque Trid. sess. 23. de ref. cap. 15. & s. 25. de Reg. cap. 11. aperte supponitur Regulares posse sæcularibus in cura animarum præesse. Unde communis est DD. sententia Religiosos de jure generaliter capaces esse beneficiorum sæcularium curatorum. & ita ob favorem cura & utilitatem spiritualem animarum, esse exceptionem ab illa regula, quòd sæcularia beneficia tantum sæcularibus conferenda sint. per tex. Gl. & Pan. in cap. quod Dei timorem. 5. de statu Monach. Less. & Azor. dd. ll. Navar. de statu Monach. conf. 11. & 12. & plures alij quos refert Tamburin. de jure Abbatum. 3. disp. 9. q. 8. n. 4. Garc. de benef. p. 7. c. 10. n. 17. & arguitur ex Concil. Trid. sess. 14. de ref. cap. 12. ubi specialiter de Religiosis translatis ab uno

uno ordine ad alium decernitur, quòd in Monasterio manere debeant, & omnium beneficiorum *secularium etiam Curatorum* incapaces sint: unde cum exceptio firmet regulam in casibus non exceptis, rectè inferitur alios Religiosos non translatos beneficiorum *secularium Curatorum* capaces esse. Non obstat *cap. 2. de statu Mon.* quia ibi Concil. Later. tantum prohibet ne, singuli Monachi, id est, sine socio in Parochijs habitent, & sic magis pro nobis facit. Nec etiam *c. 1. de Capell. Mon.* quia ad evitandam juri correctionem explicari potest, vel de antiquo statu Monachorum, quando plerique erant Laici conversi, & pauci Sacerdotes, neque studijs eruditi, *c. ex multa. de voto.* & in perpetua clausura vivebant sicut Carthusiani: vel quòd sine consensu Episcopi populus per Monachum regi non debeat, *Glos. in eod. cap. 1.*

Ratio autem est, quia utique non est inconveniens, ut quòd Religiosi per exercitia spiritua- 6
lia in Monasterio didicerunt, de eodem etiam alios instruant, juxta illud *Matt. 5. Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Caelorum.* & si teste Hieronymo in *c. sic vive. 26. & c. seq. 16. q. 1. multo tempore discendum est, quod postmodum doceatur, ne prius Magister esse debeat quam discipulus.* eamque ob causam lata est sanctio Conc. Trid. *s. 23. de ref. c. 11. & seqq. de interstitijs temporum.* bonis moribus & probitate ordinandi observandis, (neque enim intra quadrantem anni intra quem hodie in Sacerdotes promo-

promo-

promoveri solent prius toti mundo immerfi tam facile relinquuntur mores sæculi & vitia, & experientia docet, quàm citò revertantur ad vomitum) sanè non parùm expectandum est à Religioso, circa doctrinam Christianam, consolationem fidelium, præsertim in mortis articulo, qui per multos annos à vitiis sæculi purgatus, nonnunquam à puero inter mera pietatis exercitia, ac sanctas meditationes enutritus est. Sunt quidem non pauci ex Recentioribus, qui dicunt, per quandam novam constitutionem Gregor. XIII. item per declarationem Cardinalium obtentum esse, ut Religiosi absque dispensatione sed Apost. non possint ad curata beneficia sæcularia promoveri, ut docet Garc. Sanch. & Gonzalez apud Tambur. *d. l.* sed idem Tamburin. in *d. q. 3. n. 11. & seqq.* dictam constitutionem Gregor. XIII. nunquam fuisse usu receptam testatur, cum post eam contrarium practicum & per Rotam decisum, atque per Cardinales declaratum fuerit.

- 7 Verùm generaliter circa promotionem Religiosorum ad Parochias tria sunt animadvertenda I. Ne ad Parochias exponantur illi, qui indisciplinatis moribus sunt, & in Monasterio contineri nequeunt, *qui enim domui suæ præesse nescit quomodo Ecclesie Dei diligentiam habebit? 1. ad Tim. 3.* per tales enim, qui jam habita occasione *quâ data portantur*, scandalizantur Parochiani, Prælatorum conscientie onerantur, Monasteriorum & Religionis fama gravatur.

II. Ut

II. Ut ij, qui in Parochijs collocantur si fieri possit cum socio sui ordinis sint. c. 2. & s. de statu Monach. 3. ne in perpetuum ibidem relinquuntur, sed ne nimis secularibus curis & negotijs immergantur, quandoque pro renovatione spiritus, ad Monasterium revocentur, alio interim substituto. Non tamen ideò minus Religiosus erit Parochus, quòd, sicut Clericus secularis, ipse vel ejus nomine Prælatus (in quem omnis Religiosi voluntas collata censetur) parochiam relignet. Optimus tex. in Clem. un. vers. premissa de suppl. neglig. Præl. ubi dicuntur constitui posse speciales Rectores Ecclesiarum & beneficiorum non ad mensam unitorum, qui possunt liberè ad claustrum revocari.

CAPUT IV.

De Vicarijs Parochialium Ecclesiarum.

SUMMARI A.

1. Vicarij alij perpetui, alij temporales.
2. Vicaria perpetua est beneficium.
3. Institutio authorizabilis potest prescriptione acquiri.
4. Quis possit erigere Vicarias.
5. Parochiales Ecclesie hodie prohibentur uniri. fallit, ut ibi.
6. Incorporatio antiqua prasumitur facta fuisse legitime.
7. Notabiles declarationes Concil. Trid. s. 7. c. 7. circa potestatem Episcoporum instituendi Vicarios perpetuos in Ecclesijs unitis.
8. Cu-

8. *Cura animarum an sit penes Vicarium, vel exponentem?*

1 **V**ICARII dicuntur qui beneficio alicui non tam suo quàm alieno nomine præsent, iique vel perpetui sunt, vel temporales.

Vicarij *perpetui* sunt, qui potissimum in Parochijs unitis & incorporatis Monasterijs, Collegijs, Canonicatibus alijsve pijs locis per Episcopum instituuntur ad præsentationem Prælati vel Rectoris loci cui talis Parochia incorporata est.

2 Ideoque etiam Vicaria perpetua beneficium propriè dictum est. *cap. postulasti. 26. de rescript.* & quæ in jure de beneficijs & beneficiatis statuuntur, cæteris paribus etiam de Vicarijs perpetuis accipienda sunt.

Vicarij *temporales* dicuntur, qui ad beneplacitum Prælatorum vel Rectorum exponuntur, & deponuntur, unde & Vicarij *ad nutum amovibiles* vocantur. Idque conceditur cum unione beneficij *pleno jure* quoad spiritualia & temporalia, ubi Episcopus non habet institutionem vel investituram, sed ad summum tantum institutionem *authorizabilem* sive approbationem quoad curam animarum, jux. Trid. *† s. 23. c. 15. & s. 25. de Reg. cap. 11.* nisi & hæc ipsa approbatio vi privilegij aut præscriptionis ad inferiores Prælatos pertineat, *Panorm. in cap. cum non liceat. circa fin. de præscript. Barb. de offic. Episc. p. 3. alleg. 72. n. 185. & alleg. 127.*

4 Erectio Vicariarum de jure communi quidem, cum ex potestate uniendi dependeat, non tantum

tantum S. Pontifici sed etiam Episcopo competit, qui regulariter omnia beneficia suæ Diocesis inter se vel cum alijs pijs locis ex rationabili causa & saltem cum consensu Capituli unire potest, *cap. sicut unire. de excess. Pral.* † At in Con. Trid. *s. 24. de ref. cap. 13.* prohibetur, ne parochiales Ecclesiæ uniantur dignitatibus vel præbendis Ecclesiæ Cathedralis aliisque beneficijs vel pijs locis. Nihilominus etiam stante hac constitutione Trid. facere potest Episcopus uniones parochiarum pro fundatione, dotatione, augmento vel conservatione Collegiorum, Monasteriorum & aliorum piorum locorum ad fidei Catholicæ defensionem, bonarumque artium cultum, ut post Gonz. *gl. 5. §. 7. n. 46.* tradit Barb. *in collect. ad d. loc. Trid. & Jur. Eccl. univers. l. 3. c. 16. n. 34.* non est tamen dubitandum, quin consuetudine aut præscriptione jus antiquum retineri aut recuperari potuerit, secundum vulgata consuetudinis jura, quæ potestatem habet leges humanas vel abrogandi & antiquandi, vel abrogatas, & antiquatas renovandi, aut novas inducendi. prout Interpp. passim ad tit. de consuetud. exponunt, sed & in beneficijs simplicibus vel curam tantum *habitua-* *lem* habentibus nihil immutatum legitur, Barb. *ad d. loc. Trid. n. 10.* sicut ergò olim, et si *secularia*, potuit Episcopus loco Religioso unire; Joan. Hon. *ad tit. decret. de præb. p. 4. n. 63.* ita etiam hodie; exceptio enim Tridentini tantum *de Parochialibus Ecclesijs* firmat regulam in alijs

MAN. PAROCH. I

Eccle.

Ecclesiis non exceptis, neque plus censetur de jure veteri mutatum, quàm expressum. *L. præcipimus. 32. §. 6. C. de appellat.*

- 6 Potest etiam hic adnotari, si in antiquis litteris incorporationis non sit expressus consensus Capituli, non tamen invalida debeat reputari incorporatio, cum enim ex diuturnitate temporis omnia præsumantur legitime acta fuisse. *Dec. Galij in l. 1. C. qui admitti. Bald. Vol. 2. Conf. 511.* rectè etiam hoc casu præsumi potest, vel consensum intervenisse, vel Episcopum consuetudine aut præscriptione non requirendi consensum contra Capitulum munitum fuisse.

- 7 Porro in Concilio Trid. *sess. 7. de ref. c. 7.* potestas datur Episcopis, in beneficijs curatis, quæ Cathedralibus vel alijs Ecclesijs aut Monasterijs unita sunt, ponendi Vicarium perpetuum, cum tertiæ partis fructuum aut majoris vel minoris arbitrio ipsorum Ordinariorum portionis assignatione. Verùm circa hanc Concilij constitutionem

Not. est 1. Non posse Episcopum pro suo libitu, absque justa & necessaria causa instituere Vicarium perpetuum, maximè si per talem institutionem turbaretur bonum pacis, & lites subnascerentur, aliàs dabitur appellatio contra Episcopum. *Garc. de benef. p. 11. c. 2. n. 8. Sanch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 191.*

Not. 2. Ex vi hujus decreti non posse Episcopum

scopum deputare Vicarium perpetuum, quando unio facta est per viam pacti & concordiae à Sed. Apost. approbatæ cum clausula de serviendo beneficio per Vicarium ad nutum amovibilem, quia ex clausula derogatoria in d. decreto Concilij posita non derogatur pactis, quæ specialem mentionem requirunt. *Sanch. d. l.*

Not. III. Quòd neque in illis locis possit institui Vicarius perpetuus, ubi ab immemoriali semper per Vicarium ad nutum amovibilem deserviri solitum fuit, ut iterum docet *Sanch. d. l. & Barb. in Collect. ad d. l. Trid. n. 16.*

Not. IV. Neque in Parochiis Monasterijs incorporatis, ubi per regularem deservitur, posse poni Vicarium perpetuum, juxt. Bullam Pij V. *ad exequendum* §. 5. de qua etiam testatur *Barb. c. l. n. 17.* Vel enim Episcopus deberet ibidem exponere pro Vicario perpetuo Clericum sæcularem, vel regularem; non primum, quia privaret Monasterium suo jure quod habet exponendi Religiosos, qualem potestatem privandi nec Concil. nec alij Canones Episcopo tribuunt. Non secundum, quia non potest Episcopus nec debet Religiosum ab obedientia & revocatione sui Prælati absolvere. Quod etiam Papa non facit, *c. ad nostram. c. porrecta. de confir. util.*

Not. V. Ne Episcopi abutantur potestate sua in assignanda congrua portione Vicarijs, ideò post Concilium constitutum esse à Pio V. in d. Bulla ad exequendum, quòd cujuscunq; valoris vel oneris parochia fuerit, non debeat Vi-

cario pro sua portione major quàm centum, nec minor quàm 50. scutorum annuorum summa computatis omnibus obventionibus assignari, nisi priùs Vicarius majorem portionem percipere solitus fuerit.

- 8 *Quæri* etiam posset penes quem sit cura animarum in unitis Ecclesiis, an penes Vicarium, vel Rectorem loci cui unita est Ecclesia, vel penes utrumque? *R.* Distinguendum esse inter Vicarios perpetuos & temporales, nam in Vicarios perpetuos censetur tota cura translata, adeò ut Rector loci principalis in dictam curam se ingerere audiendo ibidem confessiones, aliave Sacramenta administrando, non possit. In Vicarium autem temporalem seu ad nutum amovibilem tantummodo exercitium curæ transfertur, & ipsa cura adhuc penes Rectorem loci principalis residet, & si per eum exerceatur, intelligitur Vicarius tantisper revocatus. *Barb. de Parocho. p. 1. c. 1. n. 53.*

Alia quædam de Parochijs incorporatis Monasterijs tradita sunt in libell. de Privil. Monaster. *priv.* 46.

CAPUT V.

De Obligatione, quæ incumbit
Parocho residendi in sua Parochia.

SUMMARIUM.

1. *Ad residentiam de jure divino obligantur habentes curam animarum*

2. *Simo*

2. Sine licentia Episcopi & relicto Vicario ab Episcopo approbato Parochi abesse non possunt, secus facientes perdunt fructus.
 3. Controversia, an Parochus per duos menses abesse sine licentia possit.
 4. Negativa verior.
 5. Hodie non potest amplius Episcopus dare licentiam, ut Parochus absit studiorum causa.
 6. Consuetudo, ut Parochus notabili tempore ultra duos menses absit, est corruptela.
 7. Quid possit consuetudo circa residentiam Parochorum.
 8. In necessitate repentina quid faciendum Parocho.
 9. Non sufficit Parochum esse presentem si nunquam per se ipsum Sacramenta & curam administret.
 10. Parochus qui totam curam per suos Cooperatores exercet, tenetur ad restitutionem fructuum, arbitrio tamen boni viri.
 11. Pests non excusat à residentia.
 12. Excusat tamen ab administratione Sacramentorum, si idoneus Vicarius substituatur.
 13. Regula quaedam notabiles observanda ab administrantibus Sacramenta pestiferis.
 14. Qualiter residere teneatur, qui Canonici cum parochia habet.
 15. Quis possit remittere obligationem residentiae?
- O**mnium illorum, qui curam animarum gerunt, residentiam instantissimè urget Concil. Trid. s. 6. de ref. c. 1. & 2. & s. 23. c. 1. Præcepto enim divino mandatum est omnibus, quibus

bus animarum cura commissa est (verbis utor
Concil. d. sess. 23.) oves suas agnoscere, pro his
sacrificium offerre, verbique divini predicatione Sa-
cramentorum administratione, ac bonorum operum
exemplo pascere pauperum aliarumq; miserabilium
personarum curam paternam gerere, & in cetera
munia pastoralia incumbere, quæ omnia nequa-
quam ab his præstari & impleri possunt, qui gregi suo
non invigilant, neque assistunt, sed more mercena-
riorum deserunt, &c.

- 2 In specie autem de Parochis seu curatis in-
ferioribus statuit Concil. d. s. 23. c. 1. §. eadem
omnino. ut quodocunque eos causa prius per Epi-
scopum cognitâ & probatâ abesse contigerit, Vica-
rium idoneum ab ipso Ordinario approbandum cum
debita mercedis assignatione relinquunt. disceden-
di autem licentiam in scriptis, gratisque conceden-
dam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non
obtineant. Pœna quoque, quam idem Concilium
in d. c. 1. §. si quis autem. contra Episcopos non
observantes illud decretum constituit, statim in
seq. §. eadem omnino ad curatos inferiores ex-
tendit, ita ut & isti præter mortalis peccati reatum,
pro rata temporis absentia fructus suos non faciant,
nec tutâ conscientia, aliâ etiam declaratione non se-
cuta, illos sibi retinere possint, sed teneantur fabrica
Ecclesiarum aut pauperibus loci erogare &c. quod
si major fuerit contumacia liberum erit Episco-
po per censuras, aut subtractionem fructuum
etiam usque ad privat. onem procedere, d. s. 23.
cap. 1. Porro ex allegatis Concilij textibus

Quæ.

Quær. 1. Utrum Parochus saltem per duos 3
 menses in anno possit abesse sine licentia Superi-
 oris, sicut concessum est Episcopis & Canoni-
 cis *in eadem s. 23. cap. 1.* Non est paucorum
 sententia cum Nav. *in man. c. 25. sub n. 121.*
 constitutionem Concilij ita intelligendam esse,
 quòd Parochus si ultra duos menses abesse velit
 licentiã Superioris impetrare debeat, cæterùm per
 duos menses singulis annis ex aliqua causa, quæ
 ipsi Parocho bona fide iusta videtur, sine licen-
 tia abesse possit. Tum quòd Concil. *d. l. in s.*
eadem omninò. inter obligationem residendi,
 quæ est in Parochis, comparisonem faciat, tum
 etiam quòd id de jure antiquo licuerit. *ex c. præ-*
sentium 7. q. 1.

Alij è contra censentes illam comparatio- 4
 nem inter residentiam Episcoporum & Curato-
 rum tantùm quoad pœnas factam, negant. Paro-
 chum unquam sine licentia discedere posse, pro
 quibus meliùs facit tex. Concilij, qui vult à Pa-
 rochis licentiam exigere, *quandocunque eos abesse*
contigerit, & mox subjungit, quòd nec cum li-
 centia Episcopi debeant ultra duos menses nisi
 ex gravi causa abesse. atque hanc posteriorem
 sententiam confirmavit declaratio Card. apud
 Garc. *de benef. p. 3. c. 2. n. 23.* & quidem sub
 eo rigore, ut nec per hebdomadam liceat paro-
 cho sine obtenta licentia abesse. quod verò *au-*
thoritate d. cap. presentium. dicitur, de jure anti-
 quo licitam fuisse absentiam duorum mensium
 sine licentia Episcopi, restè negari potest *ex c.*

si quis in Clerico. 7. q. 1. Et c. relatum. 4. de Clero non resid. Unde in *d. c. presentium*, nil aliud disponitur, quàm quòd ob absentiam duorum mensium subexistente causa ægritudinis aliquis beneficio privari non debeat: nihil autem ibidem dicitur, quòd Parochus sine licentia ad duos menses discedere possit, videatur *Garc. d. c. 2. n. 19. Et seqq. Barb. de offic. Par. p. 1. c. 8. n. 58. Et seqq.*

§ Præterea quamvis olim Parochi cum licentia Episcopi potuerint studiorum causâ etiam per septem annos abesse, *cap. cum ex eo. 34. de elect. in 6.* hodie tamen post dict. decretum Concil. Trid. id non ampliùs per Episcopum rectè concedi à S. Congregatione Card. decisum refert *Conzal. ad Reg. 3. Cancell. Gl. 6. n. 351. Barb. in collect. ad d. c. 1. Trid. S. 23. n. 55.*

6 *Quer. II.* Utrum consuetudo alicujus loci valeat residentiam Parochorum immutare? R. Circa residentiam duo consideranda esse, nimirum I. Obligationem *residendi*, & II. Obligationem *petendi licentiam*: si justa causa absentiae subsit. Obligatio *residendi*, in genere, penes eos qui curam animarum gerunt, nulla consuetudine tolli potest, cum sit jure divino præcepta *Trid. s. 23. de ref. c. 1.* contra quod jus consuetudo nihil operatur. At verò obligatio *petendi licentiam discedendi* suppositâ justâ causa discessus, cum sit mero jure humano pontificio introducta, absolutè quidem loquendo per contrariam consuetudinem tolli potest; si

tamen ex tali consuetudine liceret Parocho notabili tempore ultra duos menses abesse sine licentia Superioris, illa (*jux. tex. in Concil. Trid. d. c. 1. §. eadem omnino.*) corruptela & consequenter invalida foret propter multa inconvenientia, quæ inde nascerentur. Nam Parochi nullâ petita licentiâ ab Episcopo nullum etiam ab eodem sui loco peterent Vicarum, & sic sæpè cuicumque obvio curam animarum per longius tempus cum multis periculis committerent. Deinde successu temporis eò res deveniret, ut Parochi non tantùm sine licentia, sed multoties etiam sine justa causa oves suas desererent & mercenarijs committerent.

Sed ut consuetudine licitum sit Parochis 7 per unam vel alteram hebdomadam ex justa & rationabili causa & sine periculo demnificandi gregem substituto interea idoneo Vicario abesse, non improbare audeo, maximè si propter distantiam loci difficilis ad Episcopum aditus pro obtinenda licentia habeatur, & ad modicum tempus 6. vel 7. dierum substitui posse Vicarium pro suo arbitrio etiam sine præscitu Episcopi vel vicinum Parochum ex recepta consuetudine tradit Barb. *de Parocho p. 1. cap. 8. n. 52.* Imò ampliùs dico, si de consuetudine in aliquo loco Parochi etiam per duos menses continuò abessent ex justa tamen causa, posset satis tolerari. quia per talem consuetudinem videretur declarata illa controversia, quam in priori quæstione tradidi. Constat enim, quòd in dubio jure

optima legum interpret sit Consuetudo *l. si. de interpretation. 37. ff. de LL. consentit Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 6. n. 7.*

Quar. III. Quid faciendum Parocho, si necessitas tam repentina sit, ut pro obtinenda
 8 licentia Episcopum nequeat adire? † R. Parochum debere post discessum suum, quamprimum potest Episcopum de causa absentiae certiorare, ut is de iustitia causae cognoscere, & tempus revertendi determinare possit, *Garr. de benef. p. 3. c. 2. n. 34*

Quar. IV. An Parochus satisfaciat suae obligationi, si quidem in parochia praesens, sed
 9 omnia per suos Capellanos exercent? R. Parochum teneri saltem aliquoties, & maxime si Parochiani ipsum in specie petierint per semetipsum curam & Sacramenta administrare. *c. re-latum. 4. de Cler. non resid. c. extirpanda 30. §. quia vero. de prob.* Cum enim Parochus pro animabus sibi commissis rationem reddere teneatur, sanè ipsemet experiri debet, qualiter in via salutis instructae sint. Unde notanter Jo. Sanch. *in Sel. disp. 47. n. 7.* Hinc inferes, pro dolor! inquit, quam malè aliqui Parochi se gerant, Sacramenta nunquam aut fermè nunquam administrantes, & suarum ovium curam mercenarijs committentes, qui cum ut plurimum Sacerdotes inopes & egentes sint, timeri non imprudenter potiùs rationem habituros querendi ab ovibus victum, quàm curam medendi infirmitatibus animae, complacere eis studentes,

quan-

quando respuendæ & reprehensionis gladio feriendæ &c.

Quar. V. An Parochus ad restitutionem teneatur, si totam curam per Cooperatores exerceat? † Negativè respondet Garc. *de benef.* 10 p. 2. c. 2. n. 53. eò quòd in jure cautum non reperitur, pœnalia verò extendenda non sint. Contrarium tenet Sylv. *v. Residentia.* n. 1. & 6. Jo. Sanch. *d. l. n. 6.* Jac. de Graf. *in decis. aur.* l. 2. c. 92. n. 57. nam ex horum doctrina non intelligitur residere, nisi qui Sacramenta administrat, cùm verba accipienda sint cum effectu. Ego hanc posteriorem sententiam judico verbis (c. 4. *de Cler. non resid.* & *Concil. Trid. s. 23. cap. 1.*) menti ac rationi legis esse conformiorem & propterea amplectendam, sub hac tamen moderatione; ut ex sola residentia personali, præcisa ab administratione, credam Parochum saltim medietatem fructuum lucrari, quia experienciâ constat, quòd Parochiani ex sola etiam præsentia personali magnam utilitatem percipiunt, dum in quacunque necessitate recursum ad Parochum habent, & Sacramenta per Capellanos præsentem Parocho ipsis diligentius administrantur. Prætereà in illa parte fructuum, quæ restituenda est, judico intervenire debere arbitrium boni viri, ut plus vel minus pro qualitate & gravitate negligentæ restituatur. Imò non dubitaverim, quandoque Parochum etiam rarius per se administrantem Sacramenta, ad nullam restitutionem teneri, si reverà comperiat suos Parochia-

chianos sufficienter, & fortè meliùs per Capellanos, quàm per se ipsum instrui.

Quer. VI. An causa grassantis contagionis excuset Parochum à residentia? † Negative fuisse decisum instante S. Carolo Borr. licèt Parochus pestem fugiens alios idoneos Ministros sui loco substituere vellet, ex Selva refert Barb. *in d. c. 1. Trid. f. 23. n. 60.* quia utique in calamitoso illo statu Parochiani ex præsentia proprij Parochi magnam consolationem habent; is enim cùm optimè noscat conditionem suorum subditorum, sine dubio in quotidianis occurrentijs tum circa Sacramentorum administrationem, tum circà alias necessitates repentinas meliùs per se vel per alium disponenda disponere poterit, quàm si ipso absente novus Vicarius ad
² tam quotidiana pericula constitueretur. † Illud nimis durum esset dicere, quòd Parochus eousque obligetur, ut etiam per se ipsum Sacramenta tempore pestis administrate teneatur, si idoneum Vicarium vel aliquos viros Religiosos habere possit. Non enim videtur mens fuisse Concilij, ut Parochus, qui fortè multùm est utilis Parochiæ, cogatur sine necessitate præsentissimum vitæ periculum subire: dico, sine necessitate, nam si Parochus alios per quos ministraret habere non possit, tenebitur tanquam bonus pastor vitam suam corporalem, pro vita spirituali ovium sibi commissarum exponere.

Sed advertendum est Parocho, ut tempore pestis in administrandis Sacramentis cautè se

gerat, ne ex ipsius præmature obitu plures alij spirituale damnum patiantur. Quare in eum finem aliquas bonas regulas ex Consilijs Medicorum & Theologorum collectas Parochis & Confessarijs pestiferorū tradidit Hen. Manigart. *in suis floribus selectis ad fin.* quarum potiores pro utilitate aliquorum, quibus is libellus forsan incognitus est, hinc subnotare volui.

I. Curandum ut ex præscripto Medici bona præservativa ad manum habeantur.

II. Tempore pestis non utendum longâ veste quæ protendatur infra genua, nec quæ sit ex materia pilosa, ad quam venenum facilius recipitur.

III. Non visitentur ægroti manè, vel saltem non nisi sumpto jentaculo. Si necessitas urgeat jejuno stomacho ægrum adire (quia is morbus dilationem non patitur, nocet parvula mora) apponatur ad nares parùm Theriacæ, strophium aceto tinctum vel aliud præservativum applicetur.

IV. Cauterium à chyrurgo factum & Medici experientia, optimum esse præservativum docent.

V. Confessarius audiat ægrum à longè, & si fieri potest, curet ut accedat ad fenestram, vel ad portam, aut ad hortum, & semper stet ab illa parte, ubi ventus flat versus ægrum.

VI. Si æger non possit se movere & pastor seu Confessarius domum ingredi cogatur, stet quinque aut sex pedibus à lecto ægri retrò caput ipsius,

ipſius, jubeat ut æger vertat faciem verſus aliam partem: nec moveantur tegumenta lecti: curet ſuper lateres vel lapides accenſos in igne in medio cubiculo poſitos infundi acerum ad fumandum, & inter ipſum & ægrotum ſit aliquis ignis vel carbones accenſi; caveat autem ut nunquam ſtet inter ignem & ægrotum.

VII. Si æger non poſſit altè loqui, ſed Confefſarius debeat propè accedere, & ita ſe majori periculo exponere, non erit neceſſe, ut omnia peccata audiat, ſed poteſt rogare ægrum, ut ſtatim de uno vel altero peccato in particulari & de omnibus alijs in genere ſe accuſet, quia in tanto periculo non requiritur confefſio materialiter integra.

VIII. Si plures jaceant in eodem cubiculo ægroti, qui propter inſtans mortis periculum ſinguli ſeparatim confiteri nō poſſint, debebunt omnes ſimul abſolvi (ſicut etiam ſit in conflictu vel naufragio) formâ plurali: *Ego vos abſolvo &c* dummodo ſinguli unum vel alterum peccatum palâ confiteantur, quod ſine ſcandalo vel notabili ſui infamia confiteri poſſunt, vel ſi nullum in ſpecie exprimere valeant, generalem Confefſionem faciant aut ſigna pœnitentiæ edant.

IX. Confefſarius recedens à peſtiferis purget ſe & veſtimenta ſua, Albam quoque & Stollam & corporale per ignem & fumum aliquem, vel per aſperſionem & lotionem aquæ frigidæ, quæ veneno plurimum inimica dicitur.

X. Conſe

X. Pro cautela Parochorum placuit ad-
 scribere verba Pauli Laym. *lib. 2. tract. 3. c. 3.*
n. 3. quæ etiam habentur apud Joan. Major.
in 4. dist. 23. q. 1. Barb. de Paroch. p. 2. c. 17.
n. 15. Cavere, inquit, debet Parochus, ne
 dum pestis tempore unius non graviter indi-
 gentis spirituali utilitati consulere intendit, plu-
 res alij ex ipsius occubitu graviolem jacturam
 spirituales patiantur. Quare *si solus sit*, non
 facile debet cum vitæ suæ periculo Sacramen-
 ta, quæ non admodum necessaria sunt, vel se-
 cundùm se, ut extrema Unctio (quæ qualiter
 tempore pestis conferenda sit dicam ipse infra
 in cap. de extrema Unct.) vel respectu per-
 sonarum, quarum bonum statum Confessarius
 probabiliter cognitum habet, quia nuper ea-
 rum confessiones exceperat. Denique quo-
 tiescunque ab aliqua persona, quam verissimi-
 libus conjecturis Sacerdos credit non habere
 conscientiam peccati mortalis, vel per contri-
 tionem rectè ad moriendum dispositam esse
 probabilissimè timetur periculum contagionis, in
 tali casu majus bonum publicæ necessitatis
 præferendum privatæ alicujus utilitati.

Quer. VII. Qualiter residere teneatur, ¹⁴
 qui præter canonicatum Cathedralis Ecclesiæ
 etiam Parochiam obtinet? Resp. Nisi simul
 legitimè obtentum sit, ut in Parochia per Vica-
 rium deserviat, personalis residentia faciendæ
 erit in Parochia ob favorem curæ animarum.
Constit. Pij. V. cupientes; & Canonicus taliter

curam exercens, habebitur pro præsente etiam quoad distributiones quotidianas, *Trid. s. 22. de refect. c. 3.* si tamen Parochia fuerit Canonici unita; si autem ex dispensatione (quæ utpote contra jus est strictioris interpretationis) acquisita, habebitur Canonicus curam exercens solum pro præsente quoad fructus annuos, non distributiones. *d. Bulla. cupientes. Barb. de offic. Epis. alleg. § 3. n. 127. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. n. 179.*

- 15 *Quer. VIII.* Cùm residentia curatorum de jure divino sit, quomodo relaxari valeat? R. Esse tantum juris divini in thesi & regulariter, in hypothesis verò & singulis circumstantijs frequenter dari hac regula exceptionem, si modò per idoneum Vicarum curæ provideatur? & quidem circa absentiam perpetuam vel diuturnam, exceptionem legitimam declarare ad S. Pontif. pertinet, circa brevem v. g. aliquot mensium, etiam ad Episcopum, vide *Laym. in Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 6.*

CAPUT VI.

De Obligatione Parochi recitandi Horas Canonicas.

SUMMARIUM.

1. Beneficiarius etiam curatus omittens Horas Canonicas tenetur ad restitutionem.
2. Controversia an Parochus ad omnes fructus restituendus teneatur ex omissione Breviarij.
3. Equior

3. *Equior est sententia ut propter onera Parochialia possit aliquam partem deducere.*
4. *Equitas rigori Juris quando preferenda.*
5. *Beneficiatus in primis 6. mensibus omittens horas non tenetur ad restitutionem, secus tamen videtur, si obligatio orandi incumbat ex fundatione.*
6. *Qualis attentio requiratur in orando Breviario.*
7. *Sine interna attentione recitans probabiliter potest excusari à restitutione.*
8. *Qui Psalmos unius hora interruptim dicit sine causa, peccat quidem venialiter, satisfacit tamen præcepto.*
9. *Similiter qui ex errore unius officium pro alio dicit.*
10. *Capellani Parochorum non tenentur ad restitutionem, si Breviarium omittant.*
11. *Parochus regularis quando teneatur ad restitutionem.*
12. *Quid de Vicarijs perpetuis dicendum?*
13. *Quid veniat nomine pauperum & fabricæ Ecclesie, quibus facienda est restitutio.*
14. *Causæ excusantes ab oratione.*
15. *Quandonam is, qui potest partem orare, sed non totum, teneatur ad partem orandam.*

Inter omnes convenit Clericos beneficiatos teneri ad solvendas Horas Canonicas, prout *text. sunt in c. fin. dist. 92. c. 1. de Celeb. Missar. e. quia per ambitiosam. de rescrip. in 6. † Idem quod etiam de obtinentibus beneficium curatum clarè expressit Leo X. in Concil. Lat. in sua Bulla, quæ incipit *Superna dispositionis. §. §. 38. Et**

M. A. N. P. A. R. O. C. H. I.

K

Pius

Pius V. in alia Bulla, quæ incipit: *Ex proximo &c.*

Porro omittentem Horas Canonicas non tantum graviter peccare, sed etiam ad restitutionem fructuum *pauperibus vel fabrica beneficiorum* faciendam teneri, in dd. Bullis statutum est. Eamque restitutionem hoc modo fieri debere declaravit Pius V. ut si aliquis totum Breviarium omiserit, teneatur ad restitutionem omnium fructuum, qui si singulis diebus dividerentur, proportionaliter pro una die cederent: si verò omiserit Matutinum, teneatur ad dimidiam partem unius diei, si alias omnes horas præter matutinum, ad alteram dimidiam, si unam tantum horam, ad sextam partem fructuum restituendam. Sed

2 *Quæ. 1.* An sub hac dispositione & distributione Pij V. etiam Parochi comprehendantur, ut si per unum diem Breviarium non oraverint, teneantur ad omnes fructus illius diei restituendos, vel potius possint sibi aliquam partem propter onera Parochialia retinere?

Plerique ob textus generalitatem inter Parochos & alios beneficiatos non distinguunt, *Azor Instit. mor. p. 1. lib. 10. cap. 14. q. 5. Barb. de offic. Par. p. 1. cap. 10. n. 32. Suarez. de Hor. Can. cap. 30. n. 6.* Verum non desunt alij celebres Authores, qui magis æquitatem considerant, censentes quòd illa verba, *omnes fructus*, in Parochis (imò etiam in alijs beneficiatis, quibus onus residendi, dicendi Missas &c. incumbit)

bit) limitari possint ad omnes fructus correspondentes Breviario. † Nam fructus non tantum deberi existimant propter Horas Canonicas, sed potius propter onera alia, praesertim vero Parochialia Sacramentorum administrationem; ideoque restitutionem eorum propter non oratum Breviarium debere fieri proportionaliter arbitrio boni & prudentis viri, ita ut duas partes fructuum possit Parochus computare pro labore Parochiali, & unam pro Horis Canonicis: & consequenter si v. g. portio reddituum Parochialium unius diei forte sint 3. floreni, propter totum Breviarium omissum tantum teneatur unum florenum restituere, cujus opinionis sunt Lopez, Toletus, Sa, Sanchez, & alij ce. a Barb. d. c. 10. n. 33. Ego hanc posterioriorem sententiam magna aequitate nixam satis tute praticari posse opinor, secundum vulgatas juris regulas, † quod aequitas sit rigori juris praefenda, si salva ratione recti sermonis lex aliqua ex bono & aequo interpretationem recipere possit. *L. placuit C. de judiciis. Fachin. lib. 1. cap. 3.* Maxime in poenalibus & odiosis, in quibus semper benignior est interpretatio facienda; *ut poena potius moliantur, quam exasperentur. L. penult. ff. de poen. c. odia. Et cap. in poenis. de R. l. in 6.*

Quaer. II. Quotidnam incipiat obligatio restituendi propter non oratum Breviarium? R. Primum post sex menses numerandos a die adepti beneficii, sicut in d. Bulla Leonis expressè habetur, & in Bulla Pij V. nihil haec in parte

immutatur, sed solum declaratur, quod per primos sex menses non orans Breviarium sine justo impedimento graviter peccet. Licet autem Sotus apud *Navar. de oratione. c. 21. n. 60.* videatur dubitare, utrum Pontifex potuerit tanto tempore non orantibus Breviarium restitutionem relaxare? nihilominus cum eodem *Navar.* rectius hic scrupulus rejicitur, cum oratio Breviarii, & propter ejus omissionem consequens restitutio tantum Jure humano introducta sit, quod S. Pontifex pro suo arbitrio vel omnino remittere vel certo modo temperare potest. In illis tamen beneficijs, in quibus fundator obligavit beneficiatum ad recitandas quotidie Horas Canonicas, procedere potest opinio Soti, ut etiam primis sex mensibus nascatur obligatio restituendi, quia in talibus beneficijs obligatio orandi Breviarium descendit ex Jure naturali, & etiam omittens peccat contra justitiam commutativam tanquam stipendiarius, qui non facit id, pro quo stipendium accipit, prout intelligendus videtur *Suarez de Horis Canonicis c. 29. n. 7.*

6. *Quar. III.* Qualis attentio, vel intentio requiratur ad solvendas Horas Canonicas? *R.* Non aliam requiri, quam ut orans verba integre proferat, & id faciat ex proposito tali modo Deum colendi, licet interim parum curet de intellectu verborum quae pleraque mysticum sensum habent, & ne quidem à viris doctis satis intelliguntur. Et propterea sufficit, ut illa intentio colendi DEUM virtualiter perduret, quam

quamvis ex humana infirmitate variæ distractiones interveniant, dummodò illæ distractiones omninò voluntariæ non sint. *Paul. Laym. de orat. & Horis Canonicis. c. 5. n. 9. & seqq.* Docent quidem aliqui magni nominis DD. ut Durandus Paludanus S. Antoninus MadinaSylv. & alii cc. apud Laym, *d. c. 5. n. 10. v. contrariam.* non requiri aliquam internam attentionem sed solam externam circa verba integrè proferenda sufficere. Verùm cum leges debeant accipi secundùm verisimilem intentionem legislatoris *cap. secundo 41. de appell. contra legem 29. ff. de LL. c. fin. de R. l. in 6.* prior sententia utique probabilior, eò quòd non sit credibile, Ecclesiam voluisse solam illam materialem & externam prolationem verborum quacuuq; mente vel intentione factam præcipere, quia *in c. 1. de celeb. Miss.* profitetur, se velle explere illud Davidis: *Septies in die laudem dixi tibi, & illud: Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Ac *in c. dolentes. 9. de celeb. miss.* præcipit, *ut sinuose pariter ac devotè Horæ Canonicæ persolvantur.* Dicente item S. Hieron. *Audiant ij, quibus psallendi in Ecclesia officium est, Deo non voce tantum sed corde psallendum.* & S. Bened. in Reg *cap. 19. sic stemus ad psallendum, ut mens nostra concordet voci nostræ.* Quidquid enim sit, an actus merè internos, qui in sola animi cogitatione consistunt, Ecclesia directè percipere valeat, quod aliqui non improbabiler affirmant, quamvis ob scrupulos conscientiarum non semper expedi-

ret, nec Ecclesia ob defectum probationis transgredientes punire possit, *cap. cogitationis de pœnis. dist. 1.* potest tamen præcipere actus mixtos partim internos, & partim externos, quatenus interna præparatio animi ad operis externi moralem perfectionem & substantiam necessaria est. v. g. intentionem consecrandi in Missa, absolvendi in pœnitentia &c. nam homo non tantum quoad directionem externarum actionum, sed etiam quoad directionem animæ subjectus est, juxta illud Apost. ad Rom. 13. *Omnia anima sublimioribus potestatibus subdita sit, & paulò post: non solum propter iram (id est pœnam fori externi) sed etiam propter conscientiam.*

Quer. autem *IV.* An ad restitutionem teneatur, qui omni internâ attentione voluntariè neglectâ Horas recitaverit. *R.* Videri quidem tali casu restitutionem pro tutiori consulendam, quia eam imponunt cum Suar. *de Horis Canonicis. cap. 26. n. 25.* alij quoque DD. si tamen pœnitens difficulter perluaderi possit, non esset, **7** meo iudicio, multum urgendus. † Enimverò in proposita quæstione negativa sententia admodum probabilis est: cum Bullæ in principio hujus §. allegatæ tantum imponant restitutionem *non dicentibus* Horas Canonicas, at is, qui sine intentione vel interruptim dixit non possit omninò haberi pro *non dicente*, aliàs autem odia restringenda sint, neque peccato merè interno regulariter à jure pœna infligatur, *L. cogitationis de pœnis. Laym. d. c. 5. sub n. 10. Medin. Cod. de*

DE OBLIGATIONE BREVIARII. 151

de orat. q. 15. Et ib. Corduba lib. 4. quest. Theol. q. 13. circa fin. Henric lib. 9. cap. 25. n. 5. Non obstat quod quidam in contrarium adducunt cum Suar. *de Hor. Canon. cap. 26. n. 25. Et seqq.* videlicet omittentem internam attentionem non satisfacere præcepto, teneri ad repetitionem Breviarij &c. nam *12.* Non satisfacere præcepto eo perfecto modo, quo deberet, adeoque ad evitandam culpam; satisfacere autem ad evitandam restitutionem, quia non constat, quòd Ecclesia obligationem restituendi etiam ad eam partem præcepti extenderit, ex qua tenerur, recitans internam attentionem adhibere. Nam & sola externa attentio non est sine omni fructu: si enim in choro psalmodia decens fiat, ædificat audientes; si privatim recitetur Breviarium, præbet saltem occasionem devotioni, & plerumque fit, ut vel incidenter interveniat bonus affectus, vel saltem piæ meditationes aut instructiones ex psalmis & lectionibus memoriæ hæreant, & quasi præter intentionem in animum irrepant.

Quod verò de necessitate repetendi Breviarium dicitur, si interna attentio omissa sit, illud non est usquequaque certum; negant enim Medina & Corduba *co. 11.* sed licet concesserim⁹, non tamen statim sequitur, quòd omittens repetitionem, teneatur ad restitutionem, vel hoc ipso quòd præcepto in quantum *non dicentibus* injungit restitutionem jam satisfecerit, quamvis non satisfecerit præcepto in quantum etiam vult

internam attentionem adhiberi, sed id sub nulla expressa pœna vel obligatione restituendi.

8 *Quar. V.* An satisfaciat præcepto, qui Psalmos unius Horæ interruptim recitaverit vel officium ex errore mutaverit unum pro altero dicendo? † R. Quod interruptio Psalmorum sit quidem aliqua irreverentia, & propterea peccatum, sed ex communi sententia tantum veniale. & idcirco interrumpens etiam per unam vel alteram horam non tenebitur ad repetitionem, quia quilibet Psalmus continet perfectam orationem. Quod si alicui quædam occupatio incidat, quam commodè differre nequeat, interruptio planè culpabilis non erit. *Less. de l. & l. lib. 2. cap. 37. dub. 16. n. 57.* † Similiter etiam satisfecit præcepto, & ad repetitionem non tenebitur, qui unum officium præsertim ex errore pro alio dixit, quia substantia præcepti consistit in eo, ut septem Horæ Canonicæ quotidie dicantur, ut verò dicatur, officium v.g. de Sancto, pertinet solum ad ritum & accidentalem Cere-
 9 moniam. *Less. d. c. 37. dub. 12. n. 77. Sylv. v. Hora. q. 12.*

10 *Quar. VI.* An Capellani seu Cooperatores Parochorum propter non oratum Breviarium teneantur ad aliquam restitutionem? Negan-
 dum: quia suum salarium non accipiunt tanquam ex beneficio Ecclesiastico, sed propter personale servitium & functiones Parochiales. *Suar. de Horis Canonicis c. 22. n. 17.*

11 *Quar. VII.* An regularis qui est Parochus teneat

DE OBLIGATIONE BREVIARII. 153
teneatur ad restitutionem si Breviarium omittat?
Puto distinguendum, an Parochia sit Monaste-
rio incorporata & eam habeat Regularis tan-
quam administrator, & Vicarius temporalis ad-
nutum superioris amovibilis, vel utrum non sit
Monasterio incorporata, & eam habeat Regu-
laris tanquam beneficium? In priori casu pro-
pterea non erit facienda restitutio, quia Regu-
laris tantum percipit suam congruam sustenta-
tionem, & quidem non tanquam ex beneficio,
sed propter administrationem Curæ, ipsum ve-
ro beneficium, ejusque fructus ratione incor-
porationis ad Monasterium spectare censentur;
altero autem casu, Regularis est propriè benefi-
ciatus, & consequenter, juxta naturam omnium
beneficiorum, fructus non aliter percipere po-
test, quam cum onere recitandi Horas vel re-
stituendi.

Quer. VIII. Utrum Clerici seculares vel
regulares, qui in Parochijs, Canonicatibus v. g.
incorporatis Vicarij perpetui constituuntur, te-
neantur ob neglectum Breviarium ad restitu-
tionem? Sanè de rigore affirmativè evinci po-
test ex eo, quòd Vicaria perpetua dicatur bene-
ficium, *cap. postulasti. 26. de rescript.* attamen si
congrua portio talis Vicarij sit valdè tenuis respe-
ctu onerum Parochialium, quæ subire cogitur,
tunc suppositâ illâ sententiâ quam suprâ in quæ-
stione I. tradidi, vel ad nullam vel modicam tan-
tùm restitutionem ob neglectum Breviarium
tenebitur.

K 5

Quer.

- 13 *Quar. IX.* Quid veniat nomine pauperum & fabricæ beneficiorum, quibus facienda est restitutio? *z.* Pauperum appellatione etiam venire Monasteria, Ecclesias, & alia pietatis opera. Nomine autem fabricæ beneficiorum non tantum venire fabricam Ecclesiæ, sed etiam domus in qua beneficiatus habitat, vel alterius domus ipsius beneficij pro fructibus colligendis & conservandis extractæ & generaliter quidquid in perpetuum fructuum beneficij augmentum insumitur. *Barb. de offic. Par p. 1. c. 10. in fin.*
- 14 *Quar. X.* Quænam sint causæ excusantes ab oratione Breviarij & consequenter restitutione? *z.* Esse I naturalem oblivionem. II. infirmitatem corporalem, ex qua vel ipsâ rei evidentia vel iudicio medici oratio sine magna difficultate aut corporis periculo fieri nequit. III. gravem & repentinam occupationem, quæ sine scandalo vel notabili damno proprio aut alieno intermitteri non potest. IV. dispensationem Pontificis. V. defectum Breviarij & impossibilitatem illud hic & nunc acquirendi, prout hæ causæ deductius videri possunt apud Suar. *de Hor. Canon. c. 27.*
- 15 *Quar. postremò.* Utrum is qui ob ægritudinem vel aliam causam totum officium recitare non potest, teneatur ad partem recitandam, quam potest? Item an cæcus vel is qui Breviarium amisit, teneatur recitare eam partem, quam memoriâ tenet? Affirmativam amplectitur Suar. *d. c. 27. n. 27.* eò, quòd unaquæque Ho-

DE OBLIGATIONE BREVIARII. 155

ra sit per se totum quoddam, & quod per modum Canonici officij convenienter dicitur. monet tamen in casu infirmitatis corporalis non esse id scrupulosè observandum. Sed Nav. *de oratione c. 11. n. 15. v. 8.* Garc. *de benef. p. 3. c. 1. n. 97.* Lessius *d. 1. dub. 9. n. 54.* & alij dicunt, non teneri aliquem ad recitationem partis minoris, si majorem recitare non possit, tum quòd major pars regulariter ad se trahat minorem, tum etiam quòd recitatio Horarum sit unum præceptum, & una actio moralis, quæ si non potest integrè fieri, non videtur ab Ecclesia mutilatè præcepta, sicut qui non potest audire totam Missam, non obligatur partem audire; item qui non potest abstinere à carnibus non tenetur abstinere à cœna &c. ut pro contraria sibi sententia adducit Suar. *d. 1. n. 22.* Atque hanc sententiam cum Azor. & Rodriq. probabilem ait Laym. *de Hor. Can. cap. 6. n. 1. v. sed dubitari.* Ut propterea damnare non auserim eam sequentem, qui plurimum DD. autoritate & bona ratione firmatur. Nec multum urget, quòd unaquæque hora sit per se totum, & convenienter dici possit, ut argumentatur Suar. ex hoc enim non plùs evincitur, quàm quòd convenienter ab Ecclesia ita præcipi potuisset; utrum autem præceptum sit, ita mutilatè Canonici officium dicere, nobis non constat, & in dubio potiùs liberatio, quàm obligatio inducenda est. *L. Ariannus de O. & A.*

CAPUT

CAPUT VII.

De Obligatione Parochi dicendi
Missam.

SUMMARIUM.

1. *Ante Missam debet praemitti Matutinum cum Laudibus, sed non est gravis obligatio.*
2. *Parochus diebus festiuis tenetur Missam legere de precepto, diebus autem ferialibus, tantum de honestate, nisi habeat amplios redditus & sit Parochus populosa civitatis.*
3. *Quid faciendum si populus ita numerosus sit, ut ad unam Missam convenire non possit, vel solus Parochus ad administranda Sacramenta non sufficiat.*
4. *Propter necessitatem moribundi potest Parochus alteram Missam eodem die celebrare & probabiliter etiam post sumptam abluitionem.*
5. *Leges non extenduntur ad casus insolitos.*
6. *Votum non bibendi vinum, non violatur si in missa sumatur ablutio.*
7. *Particula consecrata reperta post abluitionem possunt sumi.*
8. *An liceat aliquando sine paramentis celebrare.*
9. *Qualiter Parochus pro suis Parochianis Missam offerre teneatur, & an pro una Missa possit à duobus stipendium accipere.*
10. *Parochus ex fundatione obligatus ad plures Missas in hebdomada dicendas, si medico tempore impeditus fuerit, non tenetur illas Missas persolvere per Vicarium.*

11. Parochus substituens Vicarium ad legendas Missas non tenetur ei tantum dare, quantum ipse ex fundatione percipit.

Post Horas Canonicas recitatas ad Missam procedere potest Parochus; ita enim habetur notæ regulæ missalis, ut propter meliorem dispositionem saltem Matutinum cum Laudibus ante celebrationem præmittatur. Sed cum inter Horas Canonicas & Missam nulla sit necessaria connexio, idè illam obligationem præmittendi Horas Canonicas plerique DD. non esse gravem existimant, & contravenientem ad summum venialiter peccare, imò nullatenus peccare, si propter necessarias occupationes, aut aliam justam causam Horas commodè præmittere non possit. *Lessius de l. § 1. lib. 2. cap. 37. de obio 12. n. 81.*

Circa Missarum lectionem obligatio incumbit Parocho, ut omnibus illis diebus, quibus Parochiani ex præcepto Ecclesiæ Missam audire debent, per se, & per alium celebret, quæ est communis omnium DD. in æquitate naturali fundata, nam ideo dantur Parocho decimæ & alij fructus, ut necessaria salutis administret. Quòd verò etiam extra dies festos Parochus Missas legere teneatur, verius est nullum præceptum extare. Interim tamen id utique maximè decens est: imò si populus in aliqua civitate sit numerosus, & Parochus habeat ampliores redditus, eundem per Episcopum cogi posse, ut sæpiùs in hebdomade celebret, censet Laym. *lib. 5. tit. 5. c. 3. sub n. 2.*

Præ

- 3 Prætereà si in aliqua Parochia populus ita numerosus sit, ut ad unam Missam convenire nequeat, vel unus Parochus administrandis Sacramentis sufficere non possit, tenèbitur Parochus & per Episcopum cogi poterit, ut alios Sacerdotes sibi ad id munus rectè explendum adiungat. *Trid. s. 21. de ref. c. 4.* si autem Parochia fortè propter injurias belli depauperata pluribus Sacerdotibus alendis non sufficeret, licentia datur Parocho (saltem cum consensu Episcopi, ne fiat abusus) uno die duas Missas legendi; sicut etiam si ob penuriam Sacerdotum unus deberet duas Parochias administrare, ut *ex cap. consuluisti. de celeb. Miss.* communiter tradunt Interpp. in quo cap. permittitur, ut Sacerdos ex causa necessitatis uno die possit plures Missas dicere.

Potro quia in *d. c. consuluisti.* generaliter fit mentio necessitatis, propterea plures casus referunt DD. in quibus sit licitum secundam Missam dicere, qui cum hodie ob numerositatem Sacerdotum parùm practicentur, ideo enarrare omitto, videantur apud Nav. *in Man. c. 25. n. 87. § 93.* inter eos casus ille est præcipuus, qui etiam notatur per Gloss. *in d. c. consuluisti.*

- 4 Si nimirum Sacerdos in Missa moneatur quòd aliquis moribundus Viaticum desideret, nulla autem super sit Hostia consecrata: tunc enim (cum in solo pane consecrare non liceat) altera Missa dici poterit, si tamen Sacerdos ante Communionem monitus fuerit, non erit necesse, alteram missam incipere, sed licebit partem suæ

Ho-

Hostiæ ad ægotum deferre. *Sa v. Eucharistia.*
n. 15. Notant autem DD. communiter, quod
 quod Sacerdos duas Missas dicturus, in prima
 non debeat sumere ablutionem. quod etiam di-
 ligenter advertendum est Sacerdoti, si prævideat
 sibi imminere necessitatem duas Missas legendi.
 Interim multum probabile censeo, saltem pro-
 bilitate intrinseca à ratione desumpta *cap. 4°*
de ref. (neque enim semper ex multitudine au-
thorum quod melius judicandum l. 1. §. 6. C. de
vet. jur. enucl.) etiam post sumptam ablutio-
 nem licitè secundam Missam dici si v. g. Paro-
 chus duas Parochias administrans in prima Mis-
 sa per errorem sumserit ablutionem, & alte-
 ram Missam propter festum & concursum po-
 puli absque magno scandalo omittere non pos-
 sit: Item si unus vel plures moribundi Viaticum
 desiderarent, eò quod præceptum Ecclesiæ, ne
 Sacerdos non jejunos celebret non videatur in
 casibus tam extra ordinarijs cum detrimento aut
 scandalo fidelium obligare. † *Ex his enim quæ* §
forte uno aliquo casu accidere possunt, fura non con-
stituuntur, nam ad ea potius debet aptari jus, quæ
frequenter & facile, quàm quæ raro eveniunt. Ver-
ba sunt l. 4. §. 5. ff. de LL. sicut ita si Sacerdos
 in introitu recordetur se jejunum non esse, Mis-
 sam continuare potest. Et plurimùm facit ad
 mitigandum rigorem legis, quod solâ ablutione
 sumptâ Sacerdos adhuc moraliter, & communi
 hominum acceptione jejunos reputetur, adeòq;
 si iteratò celebret, minor irreverentia subsit,
 quàm

- quàm si aliud quid per modum cibi sumpsisset.
- 6 Quemadmodum in simili Sacerdos vovens non bibere vinum, servat votum, tametsi in Missa sumat abluitionem. *Barb. in c. ex parte. de celeb.*
- 7 *Miss.* † Et proprius ad nostrum propositum, Sacerdos post sumptam abluitionem reperiens particulas, etiam quas scit consecratas, ex recepta sententia eas sumere potest; quamvis autem id dicatur fieri ex eo, quod censeatur talis sumptio pertinere ad idem sacrificium, nihilominus reverà sumitur Corpus Domini post abluitionem, & quidem sine gravi causa, cum illæ particulae possent reponi in aliqua Capsa vel Ciborio. Sanè si licet mihi Corpus Domini sumere post abluitionem in prima Missa sine irreverentia, vix adferri potest, cur non etiam ex gravi causa in secunda, cum suppositâ justâ causa secunda Missa de se non ponat novam irreverentiam, aliàs nec etiam à jejuno inchoari posset.

Verum quidem est, quòd Viaticum non sit simpliciter necessarium ad salutem, maximum tamen fructum confert animæ, quo etiam privare admodum durum est. Item Parochiani ceteri multùm scandalizantur & in Parochum odio exardescunt, si aliquem patiantur sine Viatico decedere. an non ergò expedit hæc evitare quàm prohibere Sacerdotem post abluitionem (quæ plerumque non advertitur à plebe) celebrare, quòd jure divino non est prohibitum & jure humano in similibus circumstantiis non expressum.

Dicitur

Dices, ex hoc sequi, quòd in propositis casibus liceret etiam sine vestibus sacris & aliis paramentis celebrare, quia & hæc jure tantum Ecclesiastico statuta sunt? R. Esse disparitatē, quia defectus vestium & paramentorum est excusatio publica, & potius scandalizaretur populus in celebratione Missæ sine paramentis, quàm in ejus omissione: sumptio autem ablutionis plerumq; cōtingit vel ignorante, vel nō advertente populo. ut nihil dicamus, præceptū de vestibus sacris salte originaliter & in veteri testamento fuisse juris divini & propter reverentiam Sacrificio debitam, videri adhuc aliqualem rationem moralitatis retinere. ideoq; gravius obligare. Deinde ex gravi causa licere Missam celebrare sine stola, vel manipulo, sine ministro, sine Crucifixo, cum uno tantum lumine etiam quòd non sit ex cera, & in casu gravissimæ necessitatis v. g. ob mortis periculum (dummodo non petatur in contemptum Fidei) licere etiam in communi & profano vestitu celebrare, tradit Laym. in *Theolog. mor. lib. 5. tract. 5. cap. 6. n. 17.*

Quòd ad applicationem sacrificij Missæ attinet, 2 ratio naturalis dicitur, & in Concil. Trid. *f. 23. cap. 1. in pr.* satis insinuat, quòd Parochi pro suis ovibus sacrificium Missæ offerre teneantur, attamen id non eo sensu accipiendum est, quòd semper totū sacrificium Missæ principaliter pro subditis offerendum sit, & nunquam possit Parochus secundum aliam intentionem celebrare; sed sufficet, si secundario suarum ovium memi-

MAN. PAROCH.

L nerit,

nerit, & quandoque arbitrio boni viri principalem intentionem pro eisdem faciat, *Barb. de offic. Par. p. I. c. II. n. 10.*

Alia est ratio, si quidam ex Parochianis speciale stipendium Parocho offerant, ut pro se Missam faciat; tunc enim acceptans tale stipendium tenebitur ex iustitia secundum eorum intentionem celebrare. & quidem si Parochus jam uni propter acceptum stipendium obligatus sit, vel ex fundatione v. gr. Anniversarij jam habeat necesse secundum certam intentionem celebrare, non poterit eodem die ab alio stipendium pro Missa accipere, & ita unam Missam duobus satisfacere, nisi is qui stipendium offert hanc de re certioratus ultrò contentus esse velit. *Laym. de Sacrif. Miss. c. 3. n. 4.*

Sed quid si Parochus ex fundatione aliqua debeat in hebdomade unam aut plures Missas dicere, is verò infirmetur, an tenebitur sui loco alium Vicarium substituere, qui illas Missas persolvat? Existimo tolerabilem esse (maximè in Parochis aliàs tenues redditus & nullum Capellanum habentibus) sententiam Petri Navar. *lib. 2. de restit. cap. 2. n. 210.* Quòd si infirmitas, aut aliud impedimentum, brevi tempore, scilicet per unam aut alteram hebdomadem, imò etiam per mensem, sit duraturum, non sit præsumendum, quòd fundator voluerit obligare ad compensationem; quemadmodum bonus dominus non solet propter modicam ægritudinem aut impedimentum servi, ejus mercedem deducere.

Dices

Dices, in *L. qui operas. ff. locati.* non fit restrictio ad modicum tempus, sed simpliciter dicitur, qui operas suas locavit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non stetit, quo minus operas præstet. ad idem est textus in *l. i. §. Divus. ff. de var. & extra. cognit. l. post duos C. de advoc. divers. Jud.* R. Cum fidelium animarum tam defunctorum, quam vivorum inter sit, ut piæ fundationes impleantur, ne divinis sacrificijs priventur &c. idè allegati juris textus non incongruè explicari posse videntur de *locatione operarum*, quæ non possunt commodè per substitutum impleri, ubi *persona industria electa est*, ut in Professore, artifice, &c. vel certè ubi non est in contrarium verosimilis intentio fundatorum, & æquitas ac favor animarum, quibus non debent divina officia subtrahi. † Potest hîc etiam adnotari, quòd sufficiat, si Parochus substituto ad legendas Missas det congruum & in loco consuetum stipendium v. gr. medium florenum, quamvis ipse ex fundatione pro qualibet Missa proportionaliter plûs accipiat, neque propterea reliquum habebit sine causa, sed propter illud onus, ex quo tenetur certas Missas vel per se ipsum legere vel curare, ut per alium legantur. sicut medicus vel advocatus propter solam obligationem serviendi nonnunquam accipit salarium annuum, licet dominus toto anno non indigeat. Non tamen permittitur alijs Clericis qui pro una tantum vel altera Missa stipendium accipiunt, talè negotiationem

cum Missis, instituere & alijs rursus pro majori mercede elocare, *Declarat. Card. apud Barb. in collect. ad Concil. Trid. f. 22. de sacrif. Miss. n. 6. & seq.*

CAPUT VIII.

De Obligatione Parochi prædicandi Verbum Divinum.

SUMMARIUM.

1. *Diebus festiuis non debent negligere Parochi Conciones, & instructionem puerorum.*
2. *Quid in Concionibus proponendum.*
3. *Non tenentur hodie Parochiani Missam & Conciones diebus festiuis in propria Parochia audire, videtur tamen decere, ut aliquoties in anno propriam parochiam accedant.*

1 **V**erbi divini prædicatio utique ad munus pastorale quàm maximè pertinet, ideò instanter præcipit *Concil. Trid. f. 5. de ref. c. 2. f. 22. de sacrif. Missæ, cap. 8. & f. 24. de ref. cap. 4.* ne saltem dominicis, & festiuis diebus Conciones negligant Parochi, & ut pueros rudimenta fidei, & obedientiam ergà DEUM & parentes diligenter doceant.

2 Potrò ex eodem *Concil. Trid.* est advertendum Parochis, ut in Concionibus *suis postpositis inutilibus questionibus* doceant plebem cum brevitate, & facilitate sermonis, quæ scire necessaria sunt ad salutem, vitia quæ declinare, & virtutes, quas sectari oporteat. *Specialiter in d.*

f. 22

f. 22. c. 8. jubetur, ut frequenter Parochi ex ijs
 qua in Missa leguntur, aliquid exponant, ac inser-
 cetera sanctissimi hujus Sacrificij Mysterium ali-
 quod declarent. Item in decreto de purgat. f. 25.
 mandatur Episcopis, ut sanam de purgatorio do-
 ctinam, à SS. Patribus & sacris Concilijs tradi-
 tam à Christi fidelibus credi, teneri, doceri, & ubi-
 que predicari, diligenter studeant. Apud rudem
 verò plebem difficiliore, ac subtiliores quæstiones,
 quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus
 plerumque nulla sit pietatis accessio à popularibus
 Concionibus secludantur. Incerta item, vel qua spe-
 cie falsi laborant, evulgari, ac tractari non permit-
 tant. Ea verò qua ad curiositatem quandam, aut
 superstitionem spectant, vel turpe lucrum sapiunt,
 tanquam scandala, & fidelium offendicula prohi-
 beant.

Cæterùm licet de jure videatur requiri, ut 3
 Parochiani non alibi, quàm in sua Ecclesia
 parochiali Missas & Conciones audiant. cap. 2.
 de Parochijs & Trid. in decret. de Observ. & Evit.
 in Missa. f. 22. & in d. f. 24. c. 4. Hodie tamen
 per privilegia Regularium & contrariam consue-
 tudinem passim huic juri derogatum est, ita ut
 parochiani satisfaciant, si alias Ecclesias, præ-
 sertim Regularium, frequentent, dummodò
 proprium Parochum non contempnant. Barb. de
 off. Par. p. 1. c. 11. n. 24. & seqq. & c. 15. n. 11.
 & 14. in fin. Ne autem quis censeatur proprium
 Parochum contempnere, ratio naturalis suadere
 videtur, ut saltem aliquoties in anno Missas &

Conciones ejusdem audiat. Vix enim est, ut non habeatur filius contumax, qui toto anno Patrem non invisit Ovis erratica, quæ nunquam vocem proprii pastoris exaudit. Zyp. in Anal. Jur. Pont. in tit. de Parochiis sub n. 2.

CAPUT IX.
De Obligatione Parochi & Parochianorum observandi Jejunia & Festa.

SUMMARIUM.

1. Jejunium incidens in bacchanalia potest anticipari.
2. Quales cibi interdicti in jejunio.
3. De Refectione.
4. De tempore refectionis.
5. Causa excusantes à jejunio.
6. Hæreticorum fides ex contemptu jejunij suspecta, comparantur dissolutis monachis.
7. Præceptum de observatione Festorum duplex.
8. Quenam dicantur opera liberalia & quæ servilia.
9. In quibus casibus liceat in die festo opus servile facere.
10. Ut opus servile in festo licite fiat, requiritur consensus Episcopi vel saltem Parochi.
11. Festum incipit à media nocte, & durat usque ad mediam noctem.
12. Quæ cause excusent ab auditione Missæ in die festivo.
13. Dies festi non sunt agendi per luxum & comestiones.
14. Nul.

14. *Nulla insolita imagines, miracula, aut reli-
quia inconsulto Episcopo recipienda.*

Quibus diebus jejunia servanda sint ex Ca- 1
lendario satis apparet: nisi quòd Episco-
pus ex causa jejunium transferre possit, ut si vi-
gilia S. Matthiæ incidat in triduum Bacchana-
lium, ubi pauci servarent jejunium, poterit id
anticipari in sabbatho. *Laym. lib. 4. tract. 8. c. 3.
in fin.* Consistit autem jejunium Ecclesiasti-
cum in 3. nimirum † I. In delectu ciborum, ut 2
abstineatur à carnibus: & quidem de jure Ca-
nonum non tantum à carnibus, sed etiam lacti-
cinijs, quæ trahunt sementinam originem, scil.
caseo, lacte, ovis, abstinentum est. *c. denique. 6.
v. par est. dist. 4.* quod tamen Germaniæ con-
suetudo immutavit. Imò docent Gl. *in c. pres-
byter. d. 82. § in cap. admonere. v. carnem 330
q. 2* Host. *in sum. de observat. jejun. Sylv. v. je-
junium n. 16.* cum concessione lactis & ovo-
rum etiam lardi vel sagiminis usum concessum
intelligi, cum formaliter non sit caro, nec videat-
ur maior ratio in caseo v. g. quàm in sagimi-
ne &c. verum in nostris partibus hætenus id
non receptum est, nec facilè introducendum,
ne paulatim in jejunijs leges licentiosius pecce-
tur. Interim monet Paul. *Laym. d. l. c. 1.
n. 5.* propter auctoritatem DD. ex causa ino-
piæ vel alia facilius per Parochum concedi posse,
ut v. g. loco butyri lardo vel sagimine uti liceat.

II. Requisitum est, ut in die una tantum 3
refectio fiat. Sed Sylv. *d. l. n. 9.* circa hoc re-
fert

fert diversas DD. opiniones, ex quibus plerique sentiunt, consuetudine potius universali Ecclesie, quàm jure aliquo scripto plures comestiones in die prohiberi. Hæc porrò consuetudo in plerisque locis ita temperata est, ut liceat in meridie prandium & quidem solito largius (dummodo adhuc intra fines temperantiæ) & sub vesperum modicam collatiunculam sumere, cujus collatiunculæ quantitas & qualitas, cum in jure determinata non sit, ex rationabili consuetudine consideratis locorum & personarum plus minusve cibi indigentium circumstantiis delumenda erit, ita ut potius quærat in quantitate & qualitate ciborum aliqualis naturæ sustentatio, quàm nutrimentum & satietas. *Laym. d. l. n. 9. Azor. lib. 7. c. 8. q. 7.*

4 III. Requisitum est, observare tempus refectionis, & hoc olim erat vespertinum tantum, prandio in cœnam mutato. *c. solent. de consec. dist. 1. c. post pascha. dist. 76.* sed & hîc consuetudo tempus meridianum substituit, illudque notabiliter v. g. per unam alteramve horam comedendo anticipare ex causa nullum, sine causa ad summum venialis culpa est. *Rich. in 4. dist. 15. art. 3. q. 8. Laym. d. l. n. 11.*

5 Causæ excusantes à jejuniis sunt, I. juvenilis ætas, nam ante 21. ætatis annum completum non est jejunandi obligatio, eò quòd tunc corpus adolescens majori indigeat nutrimento. II. Ætas senilis juxta dispositionem corporis & virium arbitrio prudentis viri taxandam. III. Infirmas

mitas vel debilitas corporis. IV. Labor, occupatio & defatigatio corporalis, uti est in mechanicis, itinerantibus, infirmis &c. in conjugatis etiam ex continentia vel abstinentia periculum animæ aut corporis passuris.

Istæ causæ ad sumendam alteram largiorem refectionem in eibis jejunalibus ordinariè cuiusque conscientia relinquuntur, sed ad comedendas carnes declaratio vel dispensatio Episcopi, aut eo longius distante, proprii parochi accedere debet, ne si res cujuslibet privato arbitrio committatur, nimis quisque partialis in propria causa iudex sit, & paulatim abstinentia quadragesimalis vitia comprimens, mentem elevans, Deum placans & promerens, Christi Domini exemplo auspiciata, Ecclesiæ continuo usu & SS. Patrum doctrina confirmata è medio tollatur.

Sanè quòd hæretici jejunium & jejuniij meritum fastidiunt, contempnunt, ex hoc ipso fidem suam de fallitate suspectam imò & convictam faciunt, & se tantum carnalibus desiderijs & delicijs immerfos ostendunt, quot enim in veteri & nova lege jejuniij exempla. *Exod. 24. 34. Deut. 9. Joël. 2. Matth. 4. 3. 6. 17. Marc. 2. ad Roman. 13. 1. ad Corinth. 7. 2. ad Cor. 6. Ephes. 5. Tess. 5. Tit. 2. Act. 13. 22.* Quomodo gloriantur se Biblicos & Evangelicos, si omnia illa consilia Evangelica, quæ in mortificationem corporis tendunt *1. Cor. 9. in fin. ad Coloss. 3. ad Gal. 5.* angue pejus abhorrent. certè si secundum

dum carnem vixerimus moriemur, si autem spiritu facta carnis mortificaverimus vivemus. ad Rom. 8. non sufficit exemplo diaboli *Matth. 5.* legere, scire, & allegare scripturas, nisi simul observemus. Non melius mihi imaginor hæreticos in *arcta via*, quam ex prædicatione Christi *Matth. 7.* tenet Ecclesia Catholica, quam indisciplinatos & dissolutos Monachos in aliqua sancta religione: & non immeritò, à similibus enim suam fidem didicerunt. Sed multi vocati pauci electi: Studeamus ergò *ut per bona opera certam nostram vocationem & electionem faciamus. 2. Petr. 1.*

7 Præceptum de observatione Festorum est duplex, unum *negativum* alterum *affirmativum*; *Negativum* præceptum est, quod prohibet, ne die Festo opera *servilia* exercentur; *Affirmativum*, ut omnes fideles usum rationis habentes infestis Missam audiant. *c. 1. de ser. c. omnes fideles, & c. Missas. dist. 1. de consecrat.*

Notanter dixi, ex præcepto *negativo* opera *servilia* esse prohibita, quamvis enim in veteri testamento *omne opus* in Sabbatho interdictum fuerit Judæis *Exod. 30. & Deutron. 5.* quia tamen illud præceptum partim fuit morale, partim ceremoniale (ceremoniale autem veteris testamenti per adventum Christi expiravit. *c. unico de purificat. post partum*) ideò per Ecclesiam ad sola opera *servilia* mitigatum, & restrictum fuit, *Laym. in Theol. moral. l. 4. tract. 7. c. 1. n. 1. & c. 2.*

8 n. 2. † Dicuntur autem opera *servilia*, quæ corporis

poris commoditatibus inserviunt, & per servos ac famulos exerceri solent, ut sunt opera rustica, & mechanica: écontra opera *liberalia* dicuntur illa, quæ sunt libero homine digna & magis ad excolendum vel oblectandum animum faciunt: atque hæc sub præceptum illud negativum non cadunt, tum quòd ipsum præceptum limitatur ad opera servilia, tum quòd sint ignobiliora, & minus dignè cum cultu DEI conjungantur. Unde licebit in die festo, studere, docere, scribere, musicam exercere, item recreationis causa pingere, venari, piscari, saltem si sine multis operis ac labore talis piscatio vel venatio fiat. *Navar. in Manual. c. 13. n. 11.* Mercatus autem seu nundinatio, quamvis non sit opus servile, tamen prohibetur in *c. 1. de ferijs.* sed consuetudine passim contrarium obtentum est, ut in certis festis præsertim in anniversario dedicationis Ecclesiæ nundinæ habeantur, quæ consuetudo ita moderanda erit, ut negotiationes non instituantur, antequam officium divinum in Ecclesia persolutum sit. Præterea iter facere pedibus, curru, equo, navi, nec opus servile, nec propriè liberale est, sed potius naturale & medium, quare & id in die festo licebit. plaustra verò aut jumenta mercibus onerare, & agere servile opus censetur, nec in die festo licebit inchoare, inchoatum autem continuare, si commodè abrumpi non possit, conceditur. *Declaratio Cardinal. quam refert Barb. de offic. Episcopi alleg. 105. n. 40.*

Ali

- 9 Aliquando tamen ex causa *pietatis* vel *necessitatis* licet etiam diebus festivis opera *servilia* peragere, *c. fin. de ferijs*. Ex causa *pietatis*; Si v. g. altaria ornanda, vel alia ad festivitatem paranda sint. Ex causa *necessitatis*; Si res ad vitam necessaria, vel tempore peritura sit, qua ratione excusantur pauperes, qui si in festis à labore abstineant se suamque familiam sustentare non possunt. Item agricolæ cum ob pluviam superventuram segetes, aut fœnum congregant, vel aliud grave damnum vitandum ruri laborant. Similiter si pauperes famuli & ancillæ diebus festivis suas vestes reficiant &c. est quandoque etiam *necessitas publica* v. g. reficiendi fontes, pontes, piscandi certum piscium genus, quod non nisi certis anni temporibus capitur, *juxta c. licet. de ferijs*, si paranda sint aliqua ad communem populi festivitatem v. g. in adventu Principis &c.
- 10 Sed non sufficit, ut causa *pietatis* aut *necessitatis* subsit, nisi insuper *consensus Episcopi* accedat, præsertim si opus *servile* in publico faciendum, & per longum tempus duraturum sit, ne paulatim prætextu *necessitatis* liberè contra festorum obligationem peccetur, *Declarat Card. apud Barb. d. n. 40.*

Sin autem periculum in mora sit, vel Episcopus propter distantiam commodè adiri non possit, solam justitiam causæ vel ad summum, si causa aliquo modo videatur dubia, licentiam Parochi sufficere, communis est sententia.

- II Cæterùm hîc advertendum est, quanvis in

c. 1. de ferijs. dicatur, quòd dies Dominica à vespere in vesperam cum omni veneratione observanda sit, nihilominus in Europa esse receptum, quòd festa quoad abstinentiam à servilibus operibus computentur à media nocte usque ad alteram mediam noctem, testatur Panor. *in c. 5. de ferijs.* Covar. *var. res. lib. 4. cap. 19. n. 9.* talem autem consuetudinem valere & attendendam esse, textus est in *c. 2. de ferijs.*

Alterum præceptum scilicet *affirmativum* de audienda missa tanquam humanum, & positivum, non obligat cum tanto rigore, ut nullo modo quis ab eo excusetur. etenim non tantum impotentia physica (qualis est in mari navigantium, incarceratorum, lecto affixorum, & similibus) sed etiam moralis, & arbitrio prudentis viri gravis, excusat ab audienda missa. Dicitur autem moralis impotentia, quando licet non subsit absoluta impossibilitas, subest tamen magna difficultas propter periculum amittendæ valetudinis, aut rei domesticæ, alteriusve damni spiritualis aut corporalis subeundi. Unde excusantur, qui infirmi sunt, aut infirmis serviunt, qui tempore pestis se domi continent, item matres & ancillæ quæ infantibus assistunt, qui propter distantiam templi domum periculosè deserunt &c. pudor quoque si gravis sit secundum communem sententiam ab audienda missa excusat: puta si mulier honesta cum dedecore sui status non honestè vestita sit, vel si aliqua bonæ existimationis, ex delicto prægnans appareat &c.

Con-

Consuetudo etiam quandoque excusat, si v.g. in aliquibus locis vidua vel puerpera per aliquod tempus templum ingredi non soleat, de quibus omnibus prolixè videri poterunt DD. antea cc.

Postremò huic capiti adscribenda duxi verba valdè notanda Concilij Trid. s. 25. in decret. de invoc. & venerat. Sanct. *Omnia superstitio, inquit Concil. in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione & imaginum sacro usu tollatur, omnis turpis quaestus eliminetur, omnis denique lascivias vitetur, ita ut procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur, & Sanctorum celebratione, ac reliquiarum visitatione homines ad comessationes, atque ebrietates non abutantur, quasi festi dies in honorem Sanctorum per luxum ac lasciviam agantur. Hec ut fidelius observentur, statuit sancta Synodus, nemini licere ullo in loco vel Ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere imaginem, nisi ab Episcopo approbata fuerit, nulla etiam admittenda esse nova miracula, nec novas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente & approbante Episcopo, &c.*

PARS